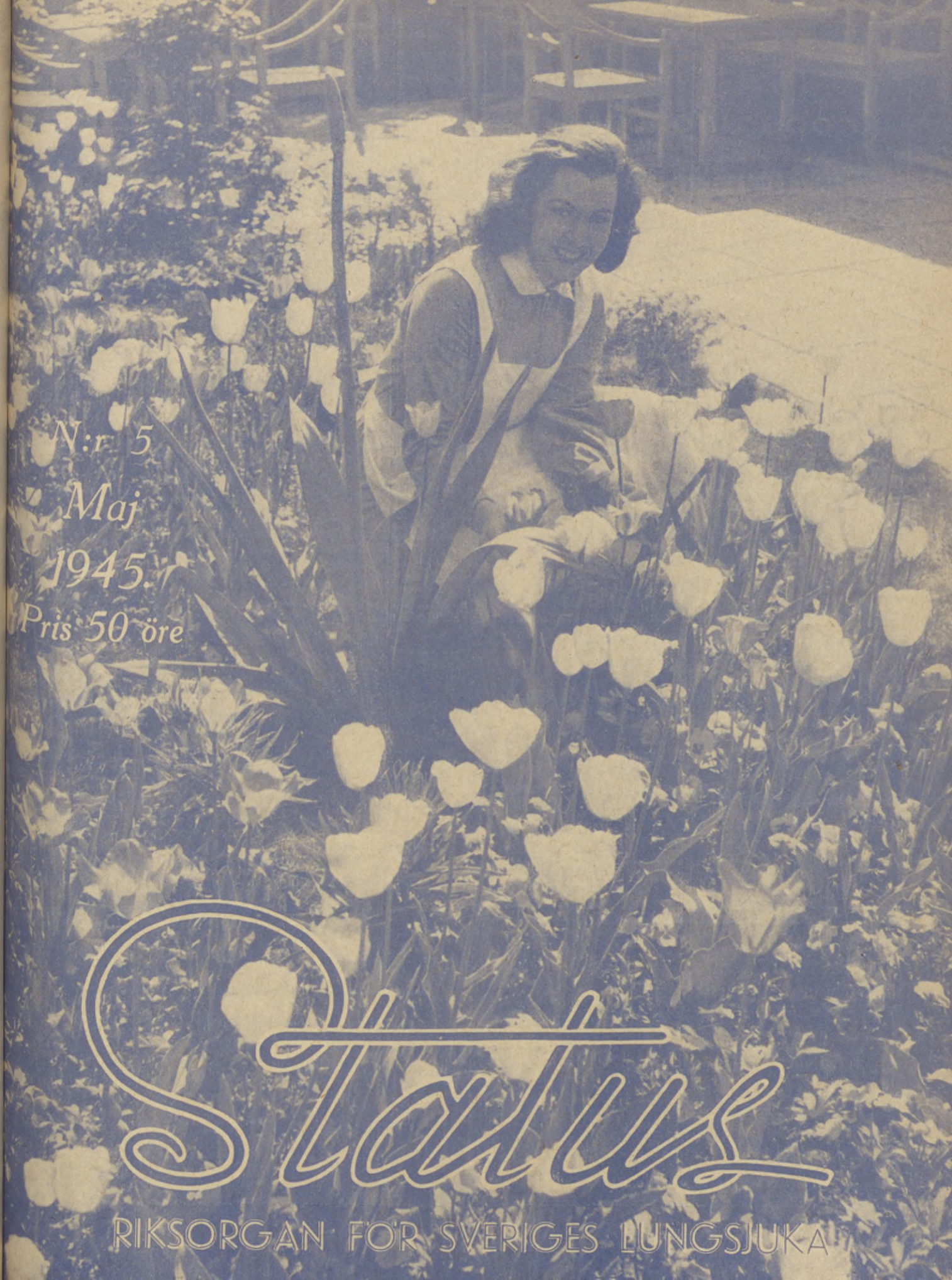

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

N:r 5
Maj
1945
Pris 50 öre

Status

RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA

Kooperationens försäkringsanstalter

FOLKET
SAMARBETE

HERMES GÅR LÄNGRE ÄN DE FLESTA

Hermes är precisionsbyggd för lång och trogen tjänst. Den är färdssäker, kilometrekonomisk och skänker en god trivsel. Att välja Hermes är därför att välja - det bästa.

HERMES
precisionsbyggda cyklar.

AB. NYMANS VERKSTÄDER, UPPSALA

Norra Europas största och ledande cykelfabrik

KONSTNÄRLIGA

GRAVVÅRDAR

Aktiebolaget

**BRÖDERNA FLINTS
GRANITSTENHUGGERI**

Västervik

Grundad 1881

Sveriges största och ledande gravvårdsfirma

Allt för

RÖNTGENAVDELNINGEN

av svensk tillverkning.

GEORG SCHÖNANDER

Kungsbroplan 3 - Stockholm

Finns det

något ombud för "STATUS" på Eder ort?

Om inte — insänd omedelbart nedanstående kupong och begär kommissionärsvillkor. Vår adress är:

Status

RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA

Kocksgatan 15 Stockholm Tel. 41 39 99

Undertecknad anmäler sig som kommissionär och begär kommissionärsvillkor.

Namn:

Adress:

Postanstalt:

(Obs! Endast ordentliga och vederhäftiga försäljare göra sig besvär!)

Skydda de friska
genom att effektivt
hjälpa de sjuka!

Status

RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA

M A J 1945

Utkommer en
gång i månaden
8:de årgången

Redaktör och ansvarig utgivare:
JOHANNES SANDRÉN

Kocksgatan 15, Stockholm
Tel. 41 39 99 o. 44 40 40 (Växel) Postgiro 95 00 11

Ägare:
DE LUNGSJUKAS RIKSFÖRBUND

Tuberkuloseftervården i Stockholm

Den 26 maj 1944 tillsatte stadskollegiet i Stockholm en kommitté med uppdrag att företaga utredning angående dels tuberkulosbyråns överförande från hälsovårdsnämnden till sjukhusdirektionen, dels lämpliga åtgärder för utbyggande av tuberkuloseftervården och för arbetsberedning åt förutvarande sanatoriepatienter, tillfrisknade konvalescenter och kroniskt sjuka. Denna kommitté har nu slutfört sitt uppdrag och har till stadskollegiet överlämnat förslag i de frågor den fått att utreda.

Då kommittén tillsattes väckte detta stora förväntningar inte bara bland de lungsjuka i Stockholm utan även i vida kretsar bland de för tuberkuloseftervården intresserade över hela landet. Man väntade sig att kommittén med hänsyn till de stora resurser, som stå Stockholms stad till buds när det gäller socialvården skulle framlägga goda och konkreta förslag till eftervårdsfrågans lösning. Det är därför med besvikelse man tar del av kommitténs yttrande; man konstaterar nämligen att allt vad kommittén har att föreslå i eftervårdsfrågan är — en ny utredning! Kommitténs förslag innebär nämligen uppdrag åt sjukhusdirektionen "att till fortsatt utredning uppta frågan om utbyggnad av tuberkuloseftervården enligt av kommittén närmare angivna riktlinjer".

Förslaget går i första hand ut på att tuberkulosbyrån redan från den 1 juli i år överföres till sjukhusdirektionens förvaltning, varvid samtidigt den nuvarande dispensärstyrelsen upphör. Samtidigt föreslås inrättandet av ett tuberkulosråd på fem av stadsfullmäktige valda ledamöter, som under direktionen skall handha tuberkulosfrågorna. Vid valet av ledamöter skall tillses, att sjukhusdirektionen, hälsovårdsnämnden, fattigvårdsnämnden och barnavårdsnämnden blir representerade. Detta betyder alltså att sjukhusdirektionen i sin tur

skall uppdraga åt det blivande tuberkulosrådet att företaga en ny utredning i de frågor den av stadskollegiet tillsatta kommittén fått i uppdrag att utreda. Det kan inte hjälpas att man får en känsla av att detta förslag egentligen avser att ställa eftervårdsfrågan på framtiden, att skjuta upp till i morgon vad som kunde göras i dag.

Vad beträffar de riktlinjer kommittén uppdragit för en fortsatt utredning gå dessa i stort sett ut på följande. I avvaktan på färdigställande av ett B-sjukhus, det s. k. Molander-hemmet, skall det aktuella behovet av vårdplatser för kroniskt sjuka tillgodoses genom provisoriska åtgärder. Genom ordnandet av befintliga tuberkulosjukhus skall man uppnå en utökning av antalet platser för sjukvårdsbehövande tuberkulösa. Förslaget går vidare ut på att konvalescenthemmet Sigridsgården ersättes av annat konvalescenthem i stadens regi för manliga smittoförande konvalescenter. Detta senare är mycket välbetänkt. Sigridsgården är långt ifrån något idealiskt konvalescenthem och dessutom är det i princip olämpligt att Stockholms stad överlåter åt privata intressen att omhänderha konvalescentvården. Som ersättning för konvalescenthemmet Malmgården föreslås ordnandet av ett dylikt i stadens närhet och i stadens regi. Detta hem bör helst utgöras av en lantgård och vara avsett för konvalescenter av båda könen samt utrustas så, att det tillika kan tjänstgöra som undervisningsanstalt. Till detta hem bör därjämte förläggas verkstadshem för sådana arbetsföra ensamstående tuberkulösa, som av olika anledningar ej kan ta arbete i den öppna marknaden. Till komplettering av den vid detta hem bedrivna yrkesutbildningen anordnas i anslutning till yrkes- och lärlingsskolorna särskilt öppna utbildningskurser, varvid omskolning där så är nöd-

ELFVIK, konvalescenthem för lungsjuka

Längst ut på Lidingöns nordöstra udde ligger Elfviks gård — Lidingös numera största herrgård, vars corps de logi med sin bländvita sydfasad och röda tegeltak är synligt från långt håll, när man kommer genom stora segelleden från Stockholm. Denna förnämliga gård med anor från 1300-talet, som tillhört bl. a. drottningen Bo Jonsson Grip och där Bellman ofta vistats, inrymmer sedan i höstas Stockholms stads nya konvalescenthem för manliga f. d. sanatoriepatienter.

Konvalescenthemmet har plats för 34 patienter, och att det inte råder någon trångboddhet förstår man då corps de logiet inrymmer 24 å 25 rum med stora vindsutrymmen. Här är ljus, luftigt och trivsamt och att patienterna också stortrivs i denna idealiska miljö ha vi själva gjort oss underriktade om vid ett besök som Status medarbetare och fotograf nyligen avlade därute.

Det är visserligen litet besvärligt att komma dit ut, om man räknar efter de förhållanden den i trafikhänseende bortskämde stockholmare är van vid. Tågen till Kyrkviken gå "endast" varje halvtimme och sedan är det fem kilometer från Kyrkviken till Elfvik, och bussen går bara ett par gånger om dagen. Men, säger hemmets populära föreståndarinnan, syster Anna Molander, det kan ur många synpunkter vara en fördel att staden inte är alltför lättillgänglig. Syster Anna är f. ö. belåten både med det vackra hemmet och med patienterna och patienterna äro belåtna med sin föreståndarinnan och inte minst med den goda mat, hon bjuder på. Andan är god, och det beror inte minst på att man redan från början gått in för arbetsterapi — ännu så länge visserligen i mindre skala. Man har tagit till vara de goda erfarenheter man fått av arbetsterapi på Vårby — hemmet för kvinnliga tbc-konvalescenter — vilken där skapat trivsel och gott humör.

Det är också alldeles givet, säger konvalescenthemmets läkare, dr Bo Nordenfors, som har vänligheten vara vår ciceron, att en normal människa, som tillfrisknat från en sjukdom som lungtuberkulos, behöver något att lägga händerna vid, att intressera sig för. Det kan inte vara nyttigt att bara överlämna sig åt meditationer, och dessutom

blir tiden lång i sysslolöshetens tecken även på ett sådant ställe som det vackra Elfvik.

Tyvärr är det så att det ännu så länge fattas anslag till arbetsterapi, framförallt till material, men man har dock lyckats ordna med träslöjd i mindre skala, med vävning och förarbeten härför, klippning av mattor o. s. v. och dessutom nu i vår trädgårdsarbete, odling av grönsaker o. d. Elfviks syssloman B. Hägglund är också mycket intresserad för denna sysselsättningsterapi och han meddelar, att det är meningen att så småningom få i gång studiecirklar i lämpliga ämnen och att anlita en instruktör för olika slöjdarbeten. Det är egentligen bara som sagt anslag från Stockholms stad man väntar på, och vi få hoppas att den väntan inte skall bli förgäves.

Vi gjorde tillsammans med fotografen en rundvandring genom de vackra salarna, hallarna och sovrummen och resultatet kan beskådas på den bildsida som illustrerar denna artikel. På den stora gruslagda gården framför corps de logiet, vilken skuggas av en åldrig lind och är avskild från ladugårdsbacken norrut av en låg med tegelpannor taklagd mur, har gårdens siste ägare, framlidne överstelöjtnant Janse (Elfvik arrenderas av Stockholms stad av J:s sterbhus) låtit resa en minnestavla över gårdens ägare. Där står att läsa, att Magnus Thyrgilsson, kanik i Upsala, 1381 sålde "Aellevik" till drottningen Bo Jonsson Grip. Genom gifte kom gården i släkterna Oxenstiernas, Totts m. fl. ägo och såldes till Peter Widman 1775. Widman var hovgulddragare och Elfvik och det Widmanska hemmet ha blivit berömda genom Bellmans diktning. Bellman vistades nämligen ofta på Elfvik och det var till Elfviks gård han diktade de betagande verser till samma melodi som "Fjäriln vingad", vilka Bellman sjöng på Elfvik den 6 juli 1788:

"Glada bygd, så täckt belägen
mitt i vattnets lugna våg!
Dina åkrar pryda vägen
med en hög och gulnad råg.
Dina vikar tyst förära
fångst av gädda, mört och mer.
Överallt i dällden nära
man de röda smultron ser."

(Se vidstående bildsidor)

vändigt, kan förekomma. Timpenning och stipendium skall utgå till eleverna.

Rörande frågan om anställning åt de tuberkulösa framhåller kommittén att nära samarbete bör etableras mellan tuberkulosbyrån och arbetsförmedlingen. I övrigt skall staden medverka till att bereda arbetsföra tuberkulösa arbete genom att ej betrakta vederbörandes tuberkulösa status som ett arbetshinder i och för sig, då arbetsförmågan i övrigt kan anses vara fullgod för sökt anställning. Smittoförande arbetsföra tuberkulösa beredes möjlighet till arbete och självförsörjning

vid särskilda genom stadens försorg anordnade öppna verkstadsavdelningar. Hemarbete anordnas i stadens regi för sådana begränsat arbetsföra, som bäst lämpar sig för sådant arbete.

Allt detta är mycket goda förslag, men det hade varit bättre om man haft garantier för att de komma att förverkligas inom en nära framtid. Vi ha som sagt våra dystra aningar i det fallet. Skulle dessa vara obefogade skulle emellertid ingen bli gladare än vi.

J. S—n.

Ovan: Det ståtliga corps de logiet.
T. h.: Minnestavlan på gårdsplanen.

ELFVIK —

Stockholms stads nyaste konvalescenthem för lungsjuka.

★

Idyll på Lidingön som besjungs av
Bellman och ägts av Bo Jonson Grip.

★

Reportage i ord och bild å sid. 4, 6 och 7.

ALLEWIK
BO THYROLSSON KAMIK I UPSALA
DÖDE 1881 Å ALLEWIK TILL
BO JONSON GRIP, DROTS 1888.
BEGG OEFTE TILL SLÄSTERNA
OXENSTERNA, TOTT, RODS
BÄNEN PÅ DJURSHOLM 1808-1775
BENOM KOP TILL
PETER WIDMAN 1775.
LARS FRESK 1799.
LARS BROLIN 1829.
J.F. STÄHRE 1845.
HEIKENSKIÖLD 1878.
O. ÅLANDER 1883.
A.F.D. JANSE 1889.
STE MINNESTAFLAN 1934.

Fotoreportage från Elfvik.

Nedan t. v.: Liggur på terrassen. Elfviks läkare, dr. Bo Nordenfors, vill höra, hur det står till. — T. h.: Gårdsplanen avgränsas mot ladugårdsbacken av en vacker tegeltäckt mur. — Underst i cirkeln t. v.: Sysselsättningsterapi är viktigt på ett konvalescenthem. Här har en av patienterna gjort sig ett radiobord.

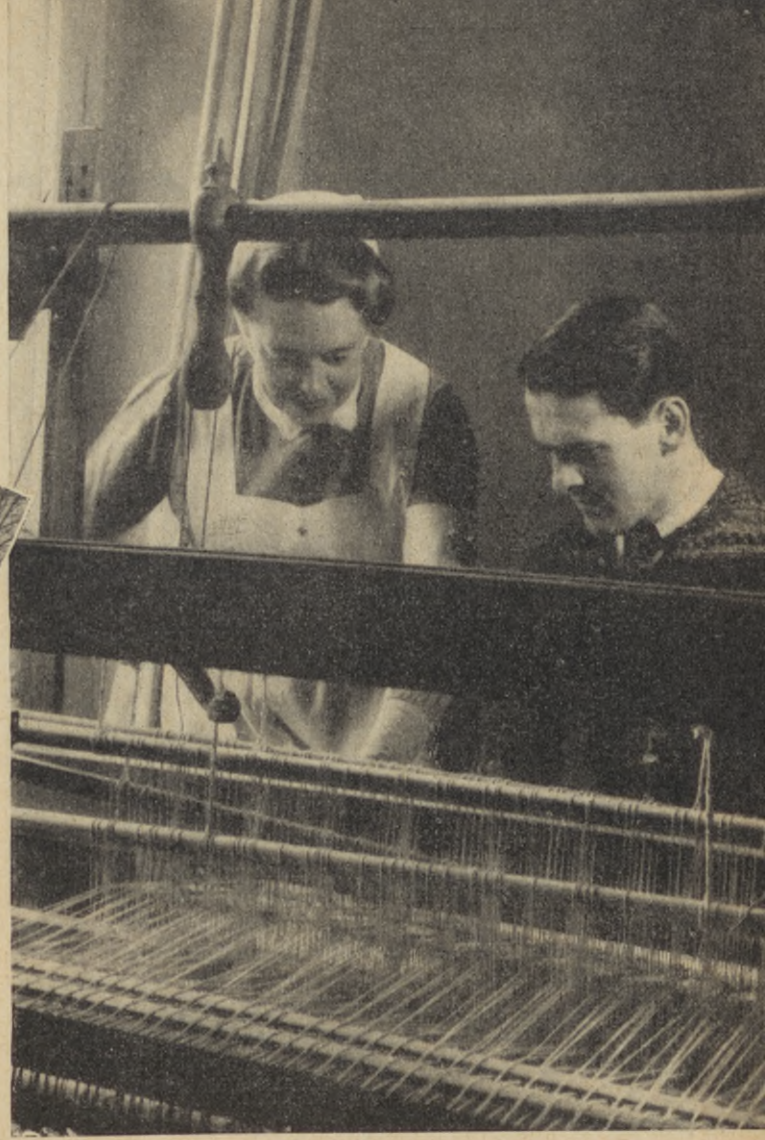

Vävning är en annan sysselsättningsform. Här klipptes mattor till väven.

T. h. Elfviks populära föreståndarinna, syster Anna, som skall allting bestyra, undervisar också i vävning.

Nedan: Utsikt från terrassen över segelleden. Om denna fagra ängd sjöng Bellman: "Glada bygd så täckt belägen mitt i vattnets lugna våg."

Nedan: Lunchen smakar utmärkt i den ståtliga matsalen, som har gyllenläderstapeter och franska fönster mot den soliga terrassen.

T. h.: Brasafton i det ståtliga sällskapsrummet, som fordom var kombinerat biljard-, biblioteks- och arbetsrum. Nu finns här bibliotek, coronne- och schackspel och mycket annat till nytta och förströelse.

från FÖRBUNDSARBETET

ÅRSMÖTE MED "SAKO"

Föreningen för sanatoriekonvalescenter i Stockholms norra förorter, "Sako", höll sitt årsmöte söndagen den 18 mars i Hagalunds Folkets hus. Då föreningen beslutat att uppgå som sektion i den nybildade "Stockholms läns lungsjukas konvalescentförening" var detta föreningens sista möte som självständig förening.

Ur verksamhetsberättelsen kan nämnas att föreningen under året fått 29 nya medlemmar och att medlemsantalet därmed ökade till 128 aktiva medlemmar. Föreningen har under det gångna året haft ett gott samarbete med dispensären och har därifrån erhållit avskrifter av rapporter till Medicinalstyrelsen, vilka föreningen samlat i tanke på en kommande socialvårdskonferens.

Föreningen har uppvaktat landstingsman Åke Eriksson, Sundbyberg, och intresserat honom att motionera i Stockholms läns landsting om tillsättande av sociala kuratorer, samt om byggandet av ett konvalescenthem med yrkesutbildning. Motionen har hänskjutits till förvaltningsutskottet för utredning. En hemställan om ekonomiskt stöd har gjorts hos kommunerna Solna, Spånga och Sundbyberg.

Studieverksamheten inom föreningen har intensifierats. Sålunda har 130 kronor utdelats till medlemmar för enskilda studier, och en del har studerat hos A. B. F. där medlemmarna har förmånen av nedsatta avgifter. En studiecirkel har också igångsatts i ämnet "De partiellt arbetsföra och produktionen" och denna har haft stor anslutning.

Årets julinsamling tillsammans med Väsby P. U. F. gav ett verkligt tillfredställande resultat och föreningen har kunnat utdela 1,000 kronor till behövande medlemmar.

Sedan en propagandakommitté tillsatts kunde försäljningen av Status ökas från 80—100 ex. per månad till 350 ex. i november och 1,200 ex. av julnumret.

Den avgående styrelsen beviljades ansvarsfrihet och avtackades för sitt förtjänstfulla arbete under året. Den förre ordföranden Bertil Forström hade av sagt sig återval på grund av att han tillträtt befattningen som ordf. i Länsföreningen. Även den övriga styrelsen hade av sagt sig omval av olika anledningar varför en helt ny styrelse valdes. Den fick följande sammansättning. Ordf. Sven Tjäderklou, sekr. Ella Andersson, kassörska Ingrid Mattson, ledamöter Lennart Malmqvist och Kurt Lundberg. Efter valet behandlades en del interna frågor med anledning av föreningens uppgång som sektion i Länsföreningen.

Vid förhandlingarnas slut serverades härligt kaffe med dopp, och den lättare underhållningen började med att föreningens egna amatörer spelade en livligt uppskattad cabaré. Efter cabaréten framträdde en illusionist med häpnadsväckande och roliga konst. Kvällen avslutades med en stunds

dans och därefter gick var och en till sitt och Sakos sista möte var över. Sako arbetar nu vidare i sin egenskap av sektion i länsföreningen och hoppas på ett gott verksamhetsår.

S. T.

KONVALESCENTFÖRENINGEN I PITEÅ,

lokavdelningen Sirius av De Lungsjukas Riksförbund, har haft årsmöte. Mötet öppnades av föreningens ordförande Gerhard Carlsson, som hälsade medlemmarna välkomna, samtidigt som han med några ord berörde resultatet av det förslag som väckts i Piteå angående de lungsjuka konvalescenternas omskolningsproblem. Talaren framhöll att det till 100,000 kronor uppgående anslag som av 1944 års landsting beviljades till en i mindre skala igångsatt omskolningsverksamhet torde vara en direkt följd av förslaget. Landstingets positiva inställning till frågan om en förbättring av konvalescenternas ställning är glädjande och lovar gott i fortsättningen.

Sedan styrelsens och revisorernas berättelser därefter föredragits och godkänts och ansvarsfrihet beviljats valdes till styrelse hrr Gerhard Carlsson, Kjell Strandberg, Bertil Sundström och Jonas Ögren, fru Elsa Bäckström samt hrr David Stenberg och Hj. Eriksson. Suppleanter: Dina Nilsson, Alvar Johansson, Herbert Lundmark, Axel Lindvall, Klas Sandberg, John Sandberg och John Andersson. Till representanter vid Centralföreningens möten valdes Torsten Johnsson med Klas Sandberg som ersättare och till ombud vid kongressen Gerhard Carlsson med Klas Sandberg och Torsten Johnsson som ersättare. Till revisorer utsågos Wilhelm Kusoffsky och Torsten Johnsson.

UPPSALA LÄNS KONVALESCENTFÖRENING HAR HAFT ÅRSMÖTE

Till Uppsala läns konvalescentförenings årsmöte i Tierp Marie beb.-dag hade infunnit sig närmare hundratalet medlemmar från hela länet samt kommunala representanter från Skutskär och Tierp. Hr Sixten Hammarberg, Ljustorper, talade om de lungsjukas problem och ställning i samhället.

Föreningens medlemsantal är f. n. 555. Räkenskaperna ha balanserat på kr. 9,059:13 med en behållning av kr. 2,534:36. I landstingsbidrag ha erhållits 2,500 kr. till administrationskostnader och studiebidrag. För sistnämnda ändamål ha kr. 148:50 utbetalats till 20 medlemmar. Även för år 1945 har Uppsala läns landsting beviljat föreningen 2,500 kr. Ett av föreningen anordnat lotteri hade lämnat ett netto på över 2,000 kr. Insamlingar och dyl. ha granskats av näringslivet

(Forts. å sid. 28)

Kallelse

De Lungsjukas Riksförbunds medlemmar kallas härmed till Förbundsmöte i Stockholm den 19—21 juli. Förbundsmötet tager sin början kl. 11 f.m. torsdagen den 19 juli och hålles å Hotell Gillet, Brunkebergstorg.

RÖNTGEN

— ett märkligt dubbeljubileum

Det händer så mycket nu för tiden att vi är fullt upptagna med att följa med dagens händelser. På sin höjd tänker vi kanske några år tillbaka i tiden, till "den gamla goda tiden" före kriget. Man får väl anta, att det är detta som är anledningen till att ett märkligt hundraårsminne gått fullkomligt spårlöst förbi, trots att det väl antagligen under andra förhållanden skulle ha firats över hela den civiliserade världen. Det är nämligen i år hundra år sedan Wilhelm Konrad von Röntgen, mannen som upptäckte röntgenstrålarna, föddes. Dessutom är det i år femtio år sedan den märkliga upptäckten gjordes, varför man skulle kunna säga att Röntgen och röntgenstrålarna i år firar ett ganska enastående dubbeljubileum.

Staden Würzburg, där upptäckten gjordes, har på sista tiden figurerat mycket i pressen i samband med krigshändelserna. Tidigare hade den en stor del av sin berömmelse att tacka Röntgen och röntgenstrålarna för.

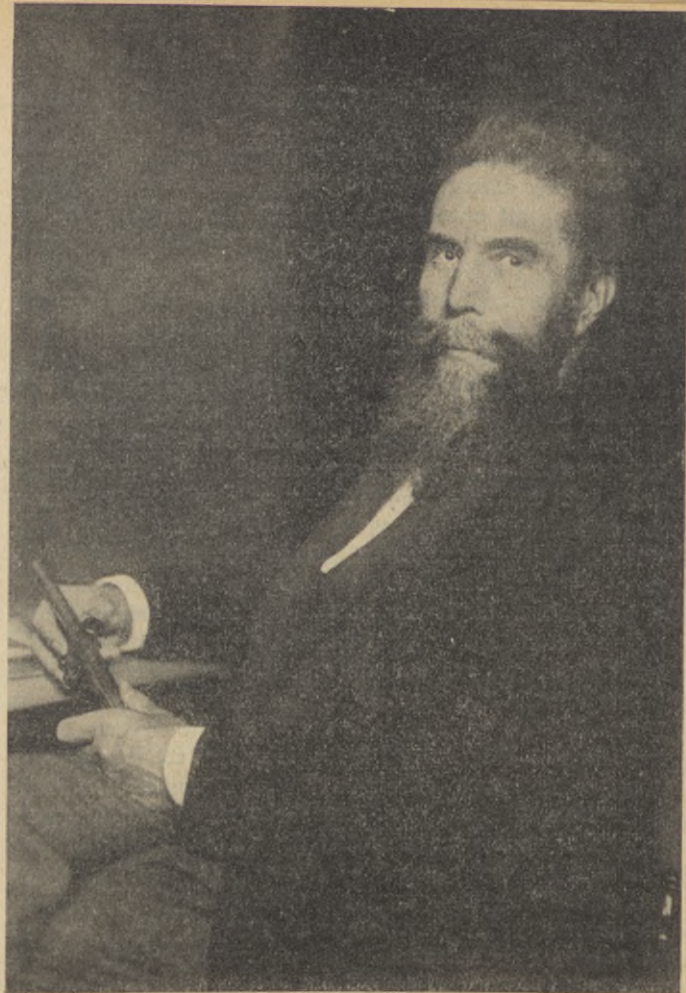
De yttre data i fråga om Röntgens liv är snart berättade. Han föddes den 27 mars 1845 i Lennep i Rhenprovinsen och blev filosofie doktor i Zürich i Schweiz vid 24 års ålder. Hans huvudintresse var fysik och 1879 blev han professor i detta ämne vid universitet i Giessen, och flyttade 1885 till en motsvarande professur i Würzburg. Efter att ursprungligen ha varit verksam inom andra forskningsområden inom sitt ämne, inriktades hans intresse så småningom på studiet av fenomenen i samband med elektriska urladdningar i förtunnad luft och i lufttomma rum.

På hösten 1895 var han sysselsatt med att studera elektriska urladdningar från en induktionsspole i ett lufttomt rör, ett s. k. Crookes rör. Vid den elektriska urladdningen lyste röret med ett gulgrönt ljus. Om man höll ett papper, på vilket vissa metallsalter var utfällda, i ljuset, lyste hinnan på papperet med ett egendomligt fosforescerande ljus.

Den 18 november 1895 kom Röntgen, som han själv säger mer eller mindre av en tillfällighet, på den tanken att täcka över Crookes rör med ett svart papper för att utstänga allt ljus. Han rullade ned gardinerna för laboratoriets fönster och släppte på strömmen till röret.

Intet synligt ljus visade sig, men i stället lyste det preparerade papperet, som låg på bordet, med ett egendomligt spöklikt ljus. Det lyste lika starkt som det gjort innan han täckte över röret med det svarta papperet. Röntgen tog upp papperet och vände dess preparerade sida bort från röret. Det fortsatte att lysa som förut. Det var tydligt, att röret utsände osynliga strålar som hade förmåga att tränga genom papperet. Ur sin portmonnä tog Röntgen upp ett mynt och höll det mellan fingrarna i strålarnas väg. Tydligt kunde strålarna inte tränga igenom detta, eftersom myntet kastade en skarp skugga på den improviserade skärmen.

Röntgen ryckte till. Det var inte bara skuggan av myntet som avtecknade sig på papperet utan också skuggan av skelettbenen i hans hand. Han såg benen i handen lika tydligt som på ett anatomiskt preparat. De osynliga strålarna

Wilhelm Konrad Röntgen.

hade förmåga att tränga igenom människokroppens vävnader, varvid skelettbenen visade den minsta gnomträngligheten och alltså avtecknade sig som skuggor fast inte lika svarta som den myntet kastade. Det visade sig snart att strålarna också kunde påverka fotografiska plåtar så att det blev möjligt att ta "skuggfotografier" av skelettet.

I början av januari 1896 berättade professor Röntgen vid en vetenskaplig sammankomst i Würzburg för sina kolleger om upptäckten av vad han själv kallade x-strålarna, ett namn som strålarna sedan fått behålla i den anglosaxiska världen. Hos oss och i några andra länder kallas de efter upptäckaren för röntgenstrålar. I en liten skrift med titeln *Über eine neue Art von Strahlen* (Om ett nytt slags strålar) lämnade han samma år utförligare uppgifter rörande sin upptäckt.

Men redan dessförinnan hade uppgifter om den nya upptäckten läckt ut. I åtskilliga tidningar förekom meddelanden om de nya, gåtfulla strålarna, men dessa meddelanden var inte korrekta, varför allmänheten fick en ganska egendomlig uppfattning om de nya strålarna. Man trodde att de kunde användas när som helst, hur som helst och var som helst. De representerade något så fullständigt nytt, att man nästan kan tala om att en fullständig röntgenstrålepanik bröt ut.

En smart engelsk affärsman annohserade ögonblickligen

i tidningarna om att han förde "röntgensäkra underkläder för blygsamma damer" och i New Jersey i Amerika skyndade man sig att anta en lag som förbjöd användandet av röntgenstrålar — i teaterkikare! En professor i New York föreslog på fullt allvar att man skulle använda röntgenstrålar för att genomtränga de tjocka skallarna på dumma studenter och på det sättet skicka kunskap direkt in i deras tröga hjärnor.

Den första upphetsningen lade sig så småningom och man fick med tiden klart för sig vad röntgenstrålarna verkligen är: ett ypperligt diagnostiskt hjälpmedel, som tillåter läkaren att bokstavligen se in i den levande organismen och upptäcka förändringar och sjukdomsprocesser, men samtidigt också ett värdefullt behandlingsmedel, som hand i hand med radiumstrålningen användes vid s. k. strålbehandling av tumörer och andra sjukdomstillstånd. Det var inte minst de skador, som röntgenpionjärerna ådrog sig innan man lärde sig att skydda sig mot strålarnas inverkan på huden och de inre organen, som gav upptakten till deras användning som behandlingsmedel.

Ursprungligen var man, när det gällde att använda röntgenstrålarna i diagnostiskt syfte, hänvisad till att granska sådana organ som visade sig svårgenomträngliga för röntgenstrålarna, d. v. s. i praktiken skelettet, hjärtat, lungorna o. s. v. I fråga om lungorna var det de sjukliga förändringarna som kastade skuggor på plåten.

Så småningom fann man att man genom införande av s. k. kontrastmassa även kunde få röntgenbilder av organ som annars inte avtecknade sig på röntgenplåten, såsom magsäcken, tarmarna, urinblåsan, äggledarna o. s. v. På senare tid har tekniken ytterligare förbättrats och man kan numera t. ex. genom inblåsning av luft i hjärnans hålrum få värdefulla upplysningar, exempelvis vid en hjärntumör. På liknande sätt kan man genom användande av de moderna kontrastmedlen fotografera ledgångar, kärlsystems finaste förgreningar o. s. v.

Den diagnostiska betydelsen av detta ligger i öppen dag. Den moderna läkekonsten vore helt enkelt otänkbar utan Röntgens epokgörande upptäckt. Detta gäller naturligtvis inte minst tuberkulosvården som i så hög grad bygger på röntgenundersökningar och röntgenkontroll. Endast däri- genom blir det möjligt att följa sjukdomsförloppet. Användandet av röntgen inom tuberkulosvården har ytterligare ökats genom skärmbildsfotograferingen vilken möjliggör snabbundersökningar av stora befolkningsgrupper.

Röntgen fick mycket ära och berömmelse för sin upptäckt. Han adlades av sin kejsare och fick 1901 det första nobelpriset i fysik. När han dog 1923, hade världen ännu tid att minnas honom och hans verk. Nu är det annat som står i förgrunden.

På förekommen anledning

få vi påpeka att korrespondens rörande De Lungsjukas Riksförbund eller Tidskriften Status icke bör adresseras till någon av Förbundets funktionärer personligen utan till Förbundet, resp. tidskriften.

DE LUNGSJUKAS RIKSFÖRBUND.

Förslag om kostnadsfri sanatorievård nu framlagt.

Merkostnaden för staten i runt tal 4 milj.

Som bekant framlade vid 1944 års riksdag hr Åkerström m. fl. en motion om kostnadsfri sanatorievård för lungtuberkulösa. Frågan har nu utretts av Medicinalstyrelsen, som till regeringen överlämnat förslag i frågan.

Medicinalstyrelsen föreslår däri lämnad utredning att vården vid statsunderstödda tuberkulosanstalter görs kostnadsfri för den enskilde och att utgifterna i stället överförs på statsverket.

Då tuberkulosen i väsentliga avseenden är likställd med de epidemiska sjukdomarna, bör enligt medicinalstyrelsen tbc-patienter — i likhet med epidemiskt sjuka — befrias från avgifter vid vård på sjukhus. Detta skall gälla inte endast vid intagning på allmän sal utan även i enskilt eller halvskilt rum i de fall då patienten är i behov av ostörd ro.

Statens övertagande av betalningsskyldigheten för tbc-vården anses lämpligen böra ske på så sätt att statsbidraget höjs med belopp motsvarande vårdavgiften vid vederbörlig anstalt. Merkostnaden för staten har upptagits till i runt tal 4 milj. för år. Då emellertid staten redan i stor utsträckning bekostar vården på tbc-anstalt för statstjänstemännen och de i statens tjänst genom kollektivavtal anställda arbetarna, kan en icke obetydlig minskning av beloppet ske.

I samband härmed föreslår medicinalstyrelsen att statsbidrag även skall utgå till medellösa och mindre bemedlade personers resor till och från anstalt för lungtuberkulösa. Kostnaderna härför beräknas till 125 000 kr.

Lediga platser

SJUKHUSPERSONAL!

Vid Österåsens sanatorium finnas följande ordinarie tjänster till ansökan lediga för tillträde snarast möjligt:

	Begynnelse- lön per månad	Slutlön efter 7 års tjänst, per månad
UNDERKOKERSKA	85:—	128:—
KÖKSBITRÄDE	75:—	118:—
MATSALSBITRÄDE	75:—	118:—
STÄDERSKA	75:—	118:—
SJUKVÅRDSBITRÄDE	80:—	123:—

På angivna lönebelopp utgår t. v. dyrtidstillägg efter 10,9 %. Förutom kontantlön utgår: fri kost, bostad och tvätt samt vissa andra förmåner enl. kollektivavtal.

Sanatoriets köksföreståndarinna resp. husmor lämnar närmare upplysningar betr. de olika tjänsterna. (Tél. Sollefteå 104).

Sanatoriestyrelsen

Postadress: Österåsens sanatorium.

Gösta Rybrant:

Månadens bokpaket

Status lanserar fr. o. m. detta nummer en ny form av litteraturanmälningar, som säkerligen kommer att uppskattas av vår läsekrets. Den från press och radio välkände redaktören och författaren Gösta Rybrant kommer nämligen varje månad att i ett litteraturkåseri behandla böcker av skilda slag, från nytgivna klassiker och diktsamlingar till den senaste bestsellern eller detektivromanen. På så sätt får var och en bokintresserad något för sin smak i "Månadens bokpaket", som vi kallat denna i populär form hållna litteraturkrönika.

Vad skall man lägga i ett bokpaket för månaden maj? Lektur för solsken, lektur för vårliga regnskurar, lektur för brastimmarna, när vintern får ett sista ryck av energi och går till motanfall mot den framstormande våren? Det finns mycket att välja på och eftersom allt inte får rum i ett aldrig så stort paket nöjer vi oss för dagen med att slå in fyra böcker med skiftande innehåll och av skilda stilar: en best-seller, en klassiker, en biografi och en detektivroman. Så finns det något av varje, precis som det skall vara i ett paket.

Den amerikanska best-sellern, som varje år läggs upp på bokhandelsdisken och kommer den att bågna genom sitt tegelstensformat, har åtminstone något på sin vinstsida: den har lärt svenska folket att intressera sig för saker och ting som de bästa läroböcker inte förmår väcka en gnista av intresse för. Vi vet vid det här laget en hel del om nordamerikanska inbördeskriget, vi är djupt förtrogna med hur indiska översvämmningar verkar, vi har fått reda på hur det går till bland människor på hotell, de amerikanska pionjärernas dagliga strider och besvärligheter i täckta prärie-vagnar har rört och gripit oss och hur de romantiska sjö-rövare på 1700-talet reagerade när de virvlade runt på passionernas stormande hav är inte längre någon hemlighet för oss. Och nu är tiden inne att vi lär oss en smula av Norra Australiens historia. Det sker bäst genom att läsa *Xavier Herberts "Capricornia"* (Fritzes förlag). Det är ett stort upplagt epos, som läst på rätt sätt borde få svenska folket att upptändas av djup medömkan med i synnerhet bland befolkningen i den femte världsdelen på den tiden det begav sig. Rasfördomar och rashat är nämligen en av huvudingredienserna i denna digra roman och den kan alltså sägas ha ett ärende i vår tid. Den har också av entusiastiska kritiker redan jämförts med "Onkel Toms stuga", men det är nog en liten överdrift. I varje fall behöver man nog inte befara att "Capricornia" utlöser något inbördeskrig som Onkel Tom gjorde. Boken har också jämförts med fjolårets stora sensation "Moby Dick", men den jämförelsen är ännu mindre påfallande, såvida man inte tänker på formatet.

Någon stor roman i annat än bokstavlig betydelse är inte "Capricornia", men den är mycket underhållande och den

räcker länge, så ur den synpunkten försvarar den mycket väl sin plats i månadens bokpaket.

Att komma från Capricornia till *Guy de Maupassants Noveller*, utgivna i urval av Victor Hoving i en verkligt läcker volym med dekorationer av Ulla Ruuth (Gebers förlag), är som att komma från ett massmöte i Medborgarhuset till en intim kammarkonsert i lilla Konsert-hussalen. Folk vill inte läsa noveller, hör man så ofta från förläggargård. Är det verkligen sant? Folk proppas ju fulla med noveller varje vecka, i tidskrifter och söndagsbilagor och varför skulle de bli det om inte novellerna blev lästa? Men det är sant att allmänheten har en viss motvilja mot novellsamlingar. Vill man övervinna den kan man inte göra något bättre än att skaffa sig den här Maupassantvolymen och läsa den, gärna i smärre dosisar. Urvalsprincipen är inte riktigt skönjbar, många av de bättre finns inte med, men det finns tillräckligt många av de bästa för att man skall få en klar uppfattning om vilken stor konstnär, vilken ut-sökt artist denne prosans mästare var och hur litet åren tagit på hans människoskildringar. Det finns inte en berättelse som inte är fullkomligt avrundad, hans noveller blir aldrig suddiga i konturerna, det finns en poäng i var och en av dem.

Särskilt intressant är det att läsa denna vackra volym om man jämsides fördjupar sig i *Paul Morands* biografi. Den heter helt enkelt *Guy de Maupassants Liv* och har kommit ut på Natur och Kultur. Den kastar ljus över mycket i novellerna som annars skulle gå en förbi och överflödar av intelligenta reflexioner. Man skall bara inte bli irriterad över författaren i början. Han har ett sätt att verka vresig, nedlåtande, ja föraktfull, som till att börja med kommer läsaren att känna sig rätt förbryllad men man kommer snart underfund med varför han gör så. Det är för att han beundrar och älskar Maupassants konst så högt att han inte kan förlåta Maupassant själv att han inte var lika fullkomlig. Och det hemska slutet — Maupassant blev som bekant vansinnig (genom paralyse) — är skildrat med en så outhärdlig intensitet att man blir fullkomligt skakad. En stilkonstnärers bok om en stilkonstnär.

*

Maj är som sagt inte bara vårvindar och solsken, den kan bjuda på kalla kvällar också och några sådana bras-
(Forts. å sid. 27.)

Harald Hammer:

En förtjusande hobby

För några år sedan kom jag att tala med en äldre herre som jag ofta mötte på mina dagliga morgonpromenader. Det var vår och den närmaste anledningen till kontakten oss emellan var ett par kärlekskranka gröngölingar, som fångat bådas vår uppmärksamhet.

Mannen presenterade sig och berättade att han var pensionerad, att han tyckte det var trist med sysslolösheten. Han visste inte riktigt vad han skulle hitta på. Något vidare arbete orkade han för övrigt inte med emedan hjärtat var litet dåligt. Hans enda nöje var att lyssna till radion, som naturligtvis inte serverade hans önskeprogram, och så var det ju trevligt att vandra omkring ute i naturen och titta. Synd bara att han var så okunnig i dessa stycken.

Vi kom att vandra någon timme tillsammans den gången och då och då även någon gång i fortsättningen. Jag pekade härunder ut några fåglar, gjorde honom uppmärksam på några fågelläten, några blommor o. s. v. Och så berättade jag för honom att jag under de år jag bott i trakten gjort dagliga anteckningar om naturens skiftningar. Jag kunde genom att titta i dessa anteckningar tala om precis vilken dag den första hästhoven, blåsippan eller liljekonvaljen slog ut det och det året, när den första bofinken anlände söderifrån, när svalorna flyttade bort o. s. v. Mannen blev så intresserad av detta att han själv satte igång. I början visade jag honom litet till rätta i naturens örtagård, visade honom hur man efter floran examinerar en blomma och hur man med ledning av handböcker så småningom lär sig känna utseende och sång när det gäller våra vanligaste fåglar.

Numera är den mannen inte längre sysslolös. Han har redan fyra års anteckningar och har också lärt sig en hel del.

Du som kanske går och undrar hur du skall få dagarna att gå borde allt göra ett försök. Det är en förtjusande hobby för den som har det rätta intresset. Och finns inte detta från början, så kommer det nog under arbetets gång. För övrigt kan du också bli till nytta, om anteckningarna gjorts noggrannt. Riksmuseet tar nämligen tacksamt emot sådant.

Till att börja med bör du hålla dig till det lättaste, blommorna, som ju inte kan springa ifrån dig innan du lyckats komma underfund med namnet. När du sedan vunnit litet mera säkerhet kommer turen till fåglarna, som är betydligt svårare. Därvidlag måste du nämligen ofta lita till dina öron. Vi antar att du sköter ett arbete under dagen. När du så en aprilkväll kommer hem till din förstadsboning hör du från skogarnas djup ett kvintillerande som när stråkarna lekfullt hoppar och åker över fiolsträngarna. Rödhaken har kommit tillbaka.

Du bör inte heller hålla dig till ett alltför stort område. Ett par kvadratkilometer räcker gott. Om du t. ex. bor i Enskede och någon söndag reser till en bekant i Spånga där du får se blommande gullvivor för första gången, så hör givetvis inte detta hemma i din anteckningsbok där uppgifterna bör gälla uteslutande Enskedetrakten.

Ja, så skall jag till slut tala om litet vad mina anteckningar säger. De sträcker sig över sex år och gäller trakten kring Skurusundet.

Växtvärlden:

1942 såg jag de första hästhovarna den 15 april men året därpå började de redan den 14 mars, 1944 den 2 april och i år den 19 mars. 1942 åt vi egenhändigt plockade nässlor den 15 april, året därpå redan den 15 mars, då jag också hittade den första murklan. 1942 åt vi smultron den 4 juli, medan denna remarkabla händelse inträffade först den 8 året därpå. Och ändå var våren ovanligt tidig det året. Sommaren blev emellertid i stort sett kall och mulen, och för övrigt visar det sig i anteckningarna att juliväxtligheten inte är så värst beroende av en tidig vår. Det jämnar oftast ut sig i det långa loppet. Sålunda blommor linden oberoende av vårens tidighet alltid kring den tionde eller femtonde juli därute. I stan blommor den emellertid avsevärt tidigare. Den såväl som allting annat.

Djurvärlden:

1942 visade sig de första stararna den 3 april. Följande natt var det 16 grader kallt och djup snö. Året därpå kom de den 20 mars och 1944 den 31. I år kom de den 20 mars. Bofinken hördes första gången den 12 april 1942, den 21 mars 1943 och i år den 24. Grodlivet började den 20 april 1942 och i år redan den 26 mars. Ladusvalan kom 1942 den 16 maj och reste bort den 17 augusti. 1943 kom den redan den 10 och for den 18 augusti. Svalorna såväl som tornsvalorna brukar emellertid alltid komma ganska regelbundet och fara iväg lika regelbundet oavsett väderleken. Sådesärn är nästan ännu mera regelbunden i sina vanor.

Ja, jag kan naturligtvis inte sitta och skriva av alltsammans. Då skulle säkert redaktören vrida sina händer i för-

(Forts. å sid. 14.)

Emil Hagström:

TRE VÅRAR

En morgon hördes ett nytt ljud från berget. Ett ovanligt och på samma gång ljust och hoppfullt ljud var det. Nåja, så nytt var det väl inte. Man hade hört det förr om åren. Men mellan var gång glömde man det. Under den långa gråvintern hade de skogklädda åsarna och bergen efter Adalen allenast någon gång spelat på den mörka granorgeln, då nordan svept in mellan nipor och stup, dansat omkring de små grå och röda stugorna, yrt igen vägen för skolungarna, tvärs över åkern där vinden haft fritt spelrum, dånat i skorstenspiporna, blåst tvärs igenom den tjockaste vadmalrock. Och under hela tiden som han utträttat allt detta kyliga dagsverke, nordangubben, hade han spelat och spelat på sitt arga vis. Men nu var det ett annat ljud som steg och brusade allt högre. Det var våren som vaknat i klyft och raviner. Det var den våldsamma, brusande ådalsvåren som förde taktpinnen. Skolungarna lystade där de traskade över åkrarna, och när de gick hem på eftermiddan stod vattnet redan högt i diken. Det var vartid och förkylningstid. Man blev våt om fötterna.

Vintervägen upp från berget var bliven bäck. Ganska snart skedde den förändringen. Det var inte länge sedan bjällrorna klingat mellan granar och tallar, då hästarna hasat utför stupen, alla bromskättingar till trots. På bergskrönet stod en särskild gran för bromskättingarna. En och annan körare hade glömt dem i det sista. Nu hängde de där och började rosta i vårregnet. De såg liksom skamsna ut. bromskättingarna. De var överflödiga. Vägen var vorden bäck. Smältvattnet forsade utför stenar och stup. Det var som skulle de små gårdarna kura ihop sig, bli lite skraja inför detta häftiga vårflöde. Vattnet steg rakt upp ur jordens innandömen. Bäcker bröt fram på de mest oväntade ställen. Under hemlighuset, som var på vippen att stjalpa omkull för vattuflödet, i vedboden, där vedträna en morgon flöt omkring i en lustigt speglande sjö. Far trampade ner sig över pjäxskafvet. Aj, som katten och litet starkare ordval. Våt vart man, vår var det.

*

Det gällde att dika och greja och hålla vattnet från hus och grund. Sådan var vårbrytningen i Adalen. Sådan är den än i dag. Våldsam och fräck och upptågsaktig är den. Men den går fort över. Det dröjer inte många dagar innan allt vattnet runnit undan och i bäckar och åar sökt sig väg till "Storån", Ångermanälven, som på sin mångmilafärd allt ifrån västerfjällen växer sig allt större och mäktigare, tills den neråt Kramfors, fem mil från havet är bliven en mäktig havsvik som bär de stora lastångarna. Till Sollefteå, tio mil från utloppet, går små flodbåtar, ångaren Strömkarlen som man nu pensionerat, tutade lustigt så snart isen brutit och älven yrvaket stämde upp sin starka brumbas. Det tutandet var den verkliga vårsignalen, tyckte man. Då dansade timmerstockarna nedför nipor och strandslänter, samlande sin miljonarmé på väg mot sorteringsverket i Sandslån. Och tussilagon blommade vid dikesrenarna och skolpojckarna skar stora sår i björkarnas näver och

drack söt sav, som generationer pojkar och karlar gjort genom tiderna. Det var också tid att skära sälpipor. Det gnall och pep lite varstans i backarna. Och solen steg och dagarna blev längre. Fjällfloden kom sent omsider. Då kunde det hända att det blev avbrott i vardaglighetens enahanda vävstycke. Då kunde det hända att älven svämmade över och gjorde busstreck för människorna. Militären ryckte ut och byggde barikader av sandsäckar, brådska var det, katastrof i luften. En atmosfär vari skolpojckar kan gona sig. Sura strumpor och vitblöta skor. Men roligt hade man. Trots all snuva. Den hotande katastrofen var Huckleberry Finn och brungrå, svallande Mississippi, ty den tidens litterära idol hette Mark Twain. Och ångbåtarna tutade.

*

Man hade rest omkring litet. Sett sig om i världen. I varje fall i den del av världen som kallas Norrland. I Lappalaiset hamnade man så ett år. Jul i Luleå, påsk i Malmberget, pingst i Kiruna. Och trakterna där omkring. Det var åter vår, dock utan risslande vårbäckar. Ingen värme, ingen sol, men isande vindar från det vita och blånande Kebnekaisemassivet, som i fjärran anades bortom det ännu tillfrusna Vassaraträsk. Fjällen kylde och skickade kornig snöglopp in mellan Kirunas kurande fjällbjörkar och tvåvåningshus. Jorden var frusen och knastrande, ullvantar och skinnmössa bar man så sen vår det än var. Vid Centralhotellet fanns

ett par små trädgårdssångar. Vad man brukade odla är inte gott att säga. Nu haglade det och var isskorpa på härligheten. Det finns ett ordspråk däruppe: Elva månars vinter och en månads kallblåst. Detta är Kirunas klimat. Nu var det vår i Lappalaiset. Vår för Grönlandsfarare och isbjörnar, tyckte sörlänningen och huttrade i skinnmössan.

Färg fattades dock inte i vare sig Kiruna eller Jukkasjärvi. Visserligen ingen krokus och tussilago, men lappar i färggranna koltar och glada tofsluvor. Knäande och skratande och pladdrande lappar och lappkvinnor kom till helgs. Stora flockar genom gatorna i samhället. Raiden går och man samlas kring renkoken och karvar i de torkade renbögarna, allt medan sörlänningen smyger omkring med lappsjukan i blodet och längtar efter våren och grönskan, efter sommarvind och sunnanvind och islossning och värme. Men snögloppet och fjällvindarna bryr sig inte om sörlänningarna och deras dumma trånad. Fjällbjörkarna sover och vaggas till sömn av Kebnekaises isvind. Jag var en av dem som reste neråt landet vid den tiden. För varje mil blev det mer och mer vårlikt, blev det mjukare toner över Lapplands ändlösa myrar och stenvågor.

Vid gamla Gällivare station stod björkarna med små barnsliga blad. Men vad de björkarna var vackra! Det var som reste man från döden till livet. För varje mil blev fönsterfilmen vänare och mjukare. Vildmark var det efter banan, och de små samhällena hade naggat så obetydligt i skogskanterna, i den väldiga vildmarkskakan. Men man passerade Polcirkeln och var slutligen framme i Boden. Där var det tidig sommar.

Jag hade biljett till Skellefteå den gången. Man kom direkt från fjälluften till den varma, mättade kustluften i Västerbotten. Där låg man i klimatfeber en vecka. Övergången var för häftig. Man hade bott hela vintern i Lappland. Man var inte van vid tropikklimat!

Den resan lärde mig ett grand om vårt lands långsträckta geografi. Och då man gått i Västerbotten några veckor och sett sig mätt på grönska och hölagdor och det ena med det andra, blommande hägg och syren även, då var det i alla fall inte utan att man längtade upp till fjällen, till det karga, storvulna, urtidsmäktiga Lappalaiset. Dessa blånande fjällkedjor! Hur har de inte givit fantasin näring och luft under vingarna. Märkliga blomster växer i fjällens närhet. Människorna i dessa karga trakter är enkla och ändå något på djupet. Kanske en del är fantaster, drömmare och på väg från vardagen. Underliga sekter och samfund har sett dagen i pörten och stugor norr om polcirkeln. Men inte endast de gamla gudarna har ordet i dessa trakter. Även den nya tidens gudar, realismens framstörande krafter har här lätt att finna anhängare. Kanske är det därför att världspolitiken är kännbarare här uppe bland Malmfälten än i andra trakter av vårt land. Storfinans, storpolitik, världskonjunkturens och världsrelsernas jättar möts där uppe mellan malmfjällen. Världskonjunkturens ebb och flod bryts mot Skandinavien västfjordar och ända upp mot Nordpolen. Ett besynnerligt land, landet norr om Polcirkeln.

*

Allt detta kan man minnas medan man går och pysslar på tomten i det sörmländska förstadsamhället. Vårbackarna risslar och småpratar i bergknallarna även på denna breddgrad. Men inte som min barndoms vårbackar i Ådalen. Ibland kan det bli en kallblåsigt vår även i Sörmland, men aldrig som den lappländska vår, då isgloppet svept in över Jukkasjärvi och grå snöskyar jagade fram över hustaken

i Kiruna och Luossavaara. I landet där man har elva månaders vinter och en månads kallblåst.

Solen gassar i söderläget och man går och känner på jorden i trädgårdssångarna. Om det inte är tid snart. Och man läser trädgårdslitteratur och beslutar sig för otroligt många slags blommor. Kanske blir det inte fullt så många. Men man tänker. Det är som sökte man ersättning för de karga, de spartanska vårarna i norr, vårarna som man ändå längtar till och minns med ett stilla vemod, då man går och påtar här nere i yppighetens sörmländska Gosen. Och bara det blir fred — ja, då kommer helt visst mer än en av oss att packa trunkarna och söka oss längre söderut, längre bort i världen. Till trakter som är lika vitt skilda från vårt land, som Sörmland är skilt från lapska nejder. Till de sydländska nejder som nu trampas av soldatstövlar, till länder som upplevt helvetet och nöden och skräcken under Europas längsta och hårdaste vinter. Bara det blir fred! Är det inte en riktig vårdrom?

Emil Hagström.

— ★ —

En förtjusande hobby (Forts. fr. sid. 12.)

tvivlan. Där står emellertid allt som kan vara av intresse att veta år från år. Vädrets skiftningar, temperaturer i vissa fall, när de första fågelungarna flög ur boet, när de sista flyttfåglarna drog mot söder, när träden avlövdades och bladen gulnade, när den sista korsörten slog ut sin lilla gula sol en kulen novemberdag — allt.

Man kan lämpligen göra anteckningarna helt kortfattat i en fickalmanack som sedan sparas för att kunna tas fram när diskussionens vågor går höga om vilken dag vitsippan slog ut eller när den första snön kom det och det året.

Nå, men hur skall man säkert veta när t. ex. den första svalan kommer och när de far? Jo, dessa fåglar är mycket stationära och återvänder årligen till precis samma plats. Du vet var de brukar ha sina bon, på vilka telefontrådar de vanligen vilar och var de jagar insekter. Den platsen har du ögonen på varje dag. En dag ser du dem plötsligt kring mitten av maj. Då kan du vara alldeles säker och skriva i din bok: i dag kom ladusvalan. En augustidag ser du plötsligt inga svalor längre. Då har de farit mot söder. Men bli nu inte osäker när du någon vecka senare åter ser en flock svalor på dina telefontrådar. Det är främmande svalor på genomresa. Sådana kan komma till långt in i september. Ja, jag har sett ett par, tre stycken så sent som den 5 oktober.

Beträffande andra fåglar, trädgårdssångaren eller lövsångaren t. ex. måste du, som sagt, lita till dina öron. När du hör dem första gången då har de också nyss kommit. Och deras läte? Ja, det lär du dig snart med litet besvär och tålmod. Det är faktiskt inte på långt när så svårt som många tror. När du hör en fågel som du inte känner så stanna och lyssna vidare. Försök lokalisera ljudet och gå försiktigt framåt. Inte på spänn som en smygande katt utan snarare som en betande ko. Närma dig sakta och förivra dig inte men håll ögonen öppna. Snart får du kanske se en liten grön gul fågel som fladdrar omkring och söker larver medan han då och då låter höra en om bofinken minnande strof. Det är bara det att de sista tonerna liksom dör bort (bofinkens stegras mot slutet). Då har du en lövsångare framför dig och du glömmar säkert aldrig sången.

Gäck nu och skriv!

Lotterispel och penninglotterier

ha gamla anor. Redan på de gamla romarnas tid anordnades lotterier. Men vinsterna voro ibland litet underliga. Vad sägs t. ex. om en vinst på — 6 döda flugor?

Redan på romarnas tid existerade lotterier . . .

Den ärade läsaren har naturligtvis spelat på lotteri någon gång? Åtminstone har ni väl köpt en lott ur någon tombola för välgörande ändamål? Ja, vi kunde väl tro det. De flesta människor har helt säkert någon gång provat sin tur i lotteri — med mer eller mindre gott resultat.

Men hur var det i äldre tider? Spelade man på lotteri även då?

Ja, kan man svara. Lotterispel är nämligen ingen ny upp-

finning, även om "lotteri-flugan" aldrig förr surrat så intensivt som den numera gör. Man har sig bekant att lotterier anordnades redan av de gamla romarna. Kejsar Augustus — som regerade före vår tideräknings början — lät till exempel vid sina gästabud sälja lottsedlar till gästerna, varefter man utlottade vissa vinster, både värdefulla och mindre värdefulla.

Kejsar Nero anordnade också ett slags lotteri. Då man en gång firade en fest för romarrikets eviga bestånd, lät han nämligen under festen utdela ett tusen små nummerbrickor, vilka sedan vid dragning utföll med vinster. En del vinster voro så stora att de gjorde vinnaren till en rik man.

Ett lotteri där vinsterna voro av annat slag anordnade kejsar Heliogabalus. Han roade sig själv och sitt hov med att dela ut lotter där vinsterna mer förargade än glädde de "lyckliga" vinnarna. Vad sägs t. ex. om en vinst bestående av sex döda flugor, en annan vinst bestående av ett sönderslaget glas eller liknande? Någon gång förekom det också på kejsar Heliogabalus lotteri goda vinster, såsom slavar, dyrbara vaser, urnor och annat. Men hela lotteriet var tydligen anordnat för att roa kejsaren och hans hov.

Så småningom grep spel-passionen allt vidare omkring sig. Under medeltiden var det emellertid mest handelsmän och geschäftmakare som stodo bakom lotterierna och helt säkert också sågo till att de gav en god vinst. Deras lotterier voro ett slags föregångare till våra dagars varu-tombola med "vinst varje gång". Köparna fick dra en lott ur en urna. På denna lott kunde utfalla en större och dyrbar sak, men oftast bestod vinsten blott av något litet kraf. Detta slag av lotteri var ett tag mycket populärt i Italien, men tog till slut sådana former, att myndigheterna sågo sig nödsakade förbjuda detsamma. Det blev nämligen slutligen endast uppenbart skoj.

Det allra första "statslotteriet" anordnades emellertid av Florenz år 1530. Här gällde det vinster i reda pengar och priset per lott var en dukat. Dragningarna firades i samband med stora festligheter.

Den verkliga lotterispelaren tror blint på vissa siffrors lyckobringande inverkan. 7:or spela därvid en betydande roll.

Tragiskt för den trogne lottköparen: Lotterna slutsålda.

av detta lotteri skulle tillfalla staten — med ett litet undantag. 500 daler silvermynt skulle användas till "uppmuntran för giftermål och folkmängdens ökande". Detta gick så till, att de 500 dalerna fördelades mellan fem giftasvuxna flickor ur allmogen, att användas såsom bidrag till deras bosättning.

Det är obekant huruvida denna statliga premiering av giftaslystnaden medförde önskat resultat.

"Genuesiska lotterier" kallades ofta nummerlotterierna på denna tid, detta därför att de ursprungligen härstamma från Genua. Sverige var nämligen icke ensamt om att ha statslotteri. Under 1700-talets senare del var det tvärtom mycket vanligt att staterna för egen räkning upprättade penninglotterier i form av statsanstalter. Man hade nämligen ganska tidigt kommit underfund med att lotterispel hade en ganska fördärvbringande verkan, i synnerhet på den fattigare befolkningen. Så småningom kom man också på det klara med att lotterierna inte voro så värst nationalekonomiskt lönande.

Under årens lopp blev också oppositionen mot statslotterierna allt starkare, men det dröjde ändå länge innan de avskaffades. Detta skedde i allmänhet i början av 1800-talet. I Sverige avskaffades sålunda inte nummerlotteriet förrän år 1841.

Vårt nuvarande penninglotteri har sin upprinnelse i Nordiska Muséets lotteri, som uppkom ungefär vid sekelskiftet. Detta lotteri omfattade blott ett fåtal dragningar per år, liksom också lotteriets efterföljare sedermera.

Men så småningom växte aptiten, både hos lotteriarrangörerna och hos köparna. Lotterna ville aldrig räcka till. Och så ökades lotternas antal från 100,000 till 150,000 och har sedan som bekant vuxit ytterligare och kommit att omfatta 12 dragningar per år.

Lusten att spela på lotteri torde nu vara så inbiten, att det nog skulle vara uteslutet att tänka på att reformera eller avvänja folk därifrån. De verkligt inbitna "spelarna" försöker tvärtom att finna på "regler" att spela efter d. v. s. de söker efter nummer som äro "lyckligast", man håller noga reda på vilka lottförsäljare som ha "tur" o. s. v.

(Forts. å sid. 27.)

VART 20.833:e ÅR
VINNER MAN 100.000 KR.

Tröst för lottköpare: Varje lott i svenska penninglotteriet har chans att utfalla med högsta vinsten en gång vart 20,833:e år.

En annan art av lotteri anordnades i slutet av 1500-talet i Paris. Dessa lotterier voro anordnade till förmån för giftasvuxna flickor, vilka för behållningen av lotterierna erhöles vackra hemgifter.

Men nu hade man börjat få smak för lotterispel även i andra länder. Man tog lotterier till hjälp vid insamlandet av pengar till vissa allmänna ändamål. Så t. ex. hade man i England ett lotteri till förmån för hamnarnas förbättrande. Lotteriet omfattade icke mindre än 400,000 lotter à 10 shillings stycket och priserna bestodo inte blott av pengar utan också av varor, såväl vackra silverpjäser som annat.

Så småningom blevo de i södra Europa populära s. k. "lyckournorna" även kända uppe i Norden. I början av 1600-talet kan man spåra dem i t. ex. Danmark. Det var speciellt vid marknader som vissa affärsmän gjorde sig goda affärer med dessa lyckournor — vilket var föregångare till våra dagars varu-tombolor. Då Christian IV:s son år 1634 skulle hålla bröllop, fick två personer tillstånd att handha var sin "lykkepotte", med visst antal vinstnummer och visst antal nitar. Borgmästaren och rådet i Köpenhamn övervakade att alltsammans gick rätt och riktigt till.

Inte heller här hemma i Sverige var man alldeles obekant med lotterier på den tiden. På 1600-talet gavs åtminstone vid ett tillfälle tillstånd att anordna ett välgörenhetslotteri, men helt säkert var det åtskilliga som försökte sig på att anordna lotterier på sidan om myndigheterna. Bevis för detta finns i de många kungliga förordningarna mot oprivilegierade lotterier, liksom även mot utländska företag av samma slag.

Vi har en gång haft ett ryktbart officiellt statslotteri, nämligen "Kungliga Nummerlotteriet", som konung Gustaf III lät anordna 1771 och hade sin första dragning 1773. Vinsten

Eldbegängelse på Bali

Bali, den lilla bergiga Sundaön öster om Java, är utrustad med ett tropiklandskaps hela skönhet, med kokospalmer och risfält, saftiga, gröna ängar och en verksam vulkan, Goenoeng Agoeng i öster, vars krater spyrt ut rök och glödande lava.

Denna välsignade natur skapar glada och lyckliga människor, vilkas ansikten aldrig visa några tecken till bekymmer utan tvärtom vittna om tillfredsställelse och sinnesjämvikt. Öns kvinnor äro mycket vackra. Då de ha för vana att bära sina bördor på huvudet, få de en utomordentligt vacker hållning och en fjädrande gång, full av behag och grace. Deras kroppar äro praktfullt utvecklade och bibehålla sig raka och slanka långt in i ålderdomen.

På Bali finns inga svältande människor — i alla händelser fanns det inte några före kriget. Den givmilda naturen skänker föda i sådant övermått, att begreppet hungersnöd är okänt för balineserna.

Balineserna voro lyckliga människor, utan bekymmer för födan, människor som inte hade en aning om partipolitik eller stridigheter och som hellre lyssnade till sin väljudande gamelang-musik än radio och gramofon. De voro också fullkomligt tillfredsställda, förde ett lugnt och fridfullt liv och hade ingen aning om vad jäkt vill säga.

Balis invånare äro besläktade med javaneserna men kraftigare byggda. Deras språk står också javanesiskan nära. Av näringarna är odlingen av ris, kokos, kaffe och tobak viktigast. På norra kusten av ön ligger huvudstaden, Singaradja, med omkring 10,000 invånare.

Bali, som först nämndes i den kinesiska Thang-dynastiens annaler från år 647, kom senare att tillhöra det hindu-javanska riket Mojopahit på Java, vid vars fall 1518 en stor del av dess bramanistiskt och buddistiskt sinnade invånare togo sin tillflykt till Bali och där grundade ett rike, som sedermera sönderföll i ett antal småriken.

Holländarna upptäckte ön 1597 och holländarnas politiska inflytande på Bali inleddes 1633 genom vittgående handelsfördrag med ett flertal inhemska furstar, men först genom ett svårt krig 1846—1849 kommo ett par inhemska furstendömen under direkt holländsk förvaltning. Den allmänna razzian åren 1905—1907 mot de inhemska furstendömena i Nederländska Indien ledde till att större delen av dem miste sin självständighet. Blott några obetydliga furstendömen i öns inre äro ännu oberoende.

Religionen står för balineserna över allting annat, och

Skönheter från Bali.

hela deras energi är inriktad på att tillfredsställa gudarna. Då islam översvämmade Java, behöll Bali sin gamla religion, och erkänner nu som för många tusen år sen, endast bramaismen. Bali tillhör gudarna — så är öbornas tro — och människorna ha endast "arrenderat" landet av dem. Då balineserna anse livet på ön såsom en gåva av gudarna, tacka de dessa medelst mångahanda offer och betyga dem sin tro genom ett stort antal tempelfester, där danserna utgöra högtidligheternas höjdpunkt.

I enlighet med bramaismen bränna balineserna sina döda, och de göra detta under stora, på gamla stränga regler uppbyggda hedersbetygelser för de avlidna.

En likbränning på Bali föregås av en mängd ceremoniella handlingar. Liken bränns mycket sällan omedelbart efter det döden inträtt. I de flesta fall ligger det mellan dödsdagen och bränningen flera månader, ofta år. Då eldbegängelsen är förenad med stora kostnader, väntar man ofta till ett visst antal invånare avlidit i närliggande grannskap och utsätter först då dagen för den gemensamma bränningen. Ofta är det också en annan omständighet som är anledningen till den sena eldbegängelsen. Enligt gammal sed bräner man inte den

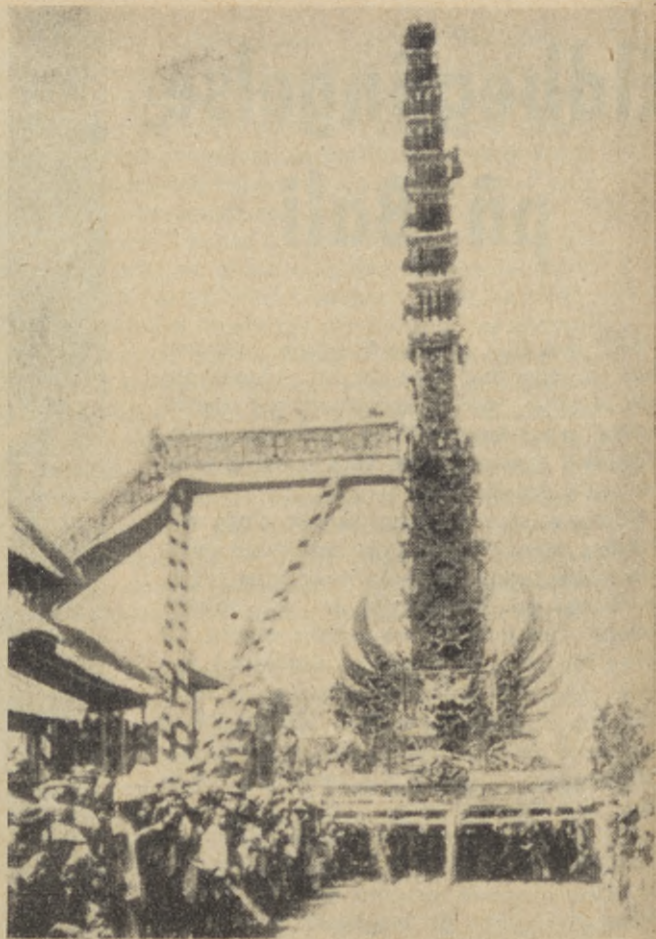
döde så länge dennes föräldrar eller far- och morföräldrar ännu är i livet utan gömmer honom eller henne tills den äldste av familjemedlemmarna avlider.

Enklare människor hölja på dödsdagen sina lik i vita kläder och begrava dem i en provisorisk grav av omkring en meters djup. Rika balineser och furstar däremot upprätta sina egna dödstålt. Vana händer bearbeta de döda med ris-puder och väldoftande örter, linda den döde i dyrbara dukar och lägga honom som en mumie i en urholkad trädstam. I detta tillstånd förblir liket oförändrat till bränningen. I stället för förruttelse inträder en slags förtorkning.

Under det de anhöriga äro sysselsatta med omsorgen om den döde, placeras utanför trädgårdsmuren en tornliknande ställning av konstnärligt flätade bamburör, utsmyckad med brokiga dukar, förgyllda broderier och små speglar. "Wadah" kalla balineserna detta torn, som skall användas vid den dödes transport till förbränningsplatsen. Det innehåller en förhängd nisch, över vilket tornet höjer sig pagodliknande i en rad våningar med tak. Antalet tak beror på den religiösa kast och sociala ställning, den döde i livstiden haft. En "wadah", som skall transportera liket efter en avhållen furste, får proportioner, som utan överdrift kan kallas imponerande. Eller vad sägs om ett dylikt torn på 30 meters höjd! Man lägger sällan den döde direkt i tornet utan bär honom först en tre, fyra gånger runt hyddan för att vilseleda själen och för att försvåra återvändandet till hemmet, så länge kroppen ej fullständigt förintats. Ett massivt flätverk av bambu är fäst vid tornets bas. Här väljer var och en av de omkring 60 bärarna sin plats, och sjungande bär den bruna massan i hastigt tempo tornet till bränningsplatsen.

Med oändlig grace bära kvinnor och unga flickor i en lång procession sina offergåvor bestående av ris, frukt, kläder och smycken i gyllene silver- och lerfat. Bakom kvinnorna komma stolta män, beväpnade med lansar, och slutligen bilda demoner från avgrundsriket — män i förklädnader, som äro fruktansvärda att skåda — avslutning på processionen.

(Forts. å sid. 27.)

Förbränningstornet — "Wadah".

Den dödes aska strös i havet.

Arvid Brenner:

EN VÅR KVÄLL

De lämnade den trafikerade gatan och gick uppför en brant gränd mellan gamla, låga hus och rödstrukna, murkande kåkar med små trädgårdar bakom. Nu såg alltsammans ganska dystert och ruffigt ut och det var säkert hemskt kallt i husen på vintern, tänkte Birgitta, men när grönskan vällde fram i trädgårdarna och syrenerna blommade, var det så vackert och pittoreskt, och nu var det ju snart sommar, tänkte hon, så i kväll behövde man kanske inte tycka synd om människorna, som bodde här. Grändens smala mynning var fylld av ljust gråblå, ännu stjärnlös aftonhimmel och det kändes som att klättra rakt upp i himlen genom en djup klyfta. De höll varandra hela tiden i hand; Martins hand var så stor, att hennes alldeles försvann i den. Då de kom lite högre upp, rymde grändmynningen inte bara himmel utan också en strimma vatten och lyktskimmer från stranden mitt emot. Och så var de med ens ute på öppna berget och hela fjärden vidgade sig under dem, med den långa brons svepande båge till vänster, sammanlöpande med andra stranden i en disinhöljd vinkel någonstans överkligt långt borta, och raden av gula lyktor utmed bron och stränderna och längst till höger ljusreklamens bjärt röda, blå och gröna juvelglitter, alltsammans speglade sig i det blanka, mörkgrå vattnet, som ännu bitvis var täckt av isflak. Inga människor tycktes finnas i närheten, inga röster hör-

des, inga bilar; det enda ljud som förnams var sjöfåglarnas oavbrutna skriande över fjärden.

Det var som en förtrollad stad, en sagostad; eller som hägringen av en stad, som funnits för länge sen eller skulle bli till om tusen år.

Så vacker hade hon aldrig förr sett sin stad, tänkte hon.

De stod där orörliga, tysta och bara såg — den grovlemmade, unge mannen och den spensliga, mörkhåriga flickan i grönt. Med en lite grand tveksam rörelse lyfte han sin tunga arm och lade den om axlarna på henne. Hon tryckte sig tätt intill honom och tänkte: nu, just nu, bestämmer jag mig för honom. Jag har inte varit riktigt helhjärtat bestämd hittills, trots allt, men nu är jag det . . . Först var hon alldeles fullkomligt lycklig i sin hängivenhet, men så var det som om hon krävt en liten kompensation, ett eller annat medgivande från honom till gengäld för att hon gett upp sitt sista motstånd.

— Nu måste du väl i alla fall erkänna, sa hon, att en stad kan vara vacker?

För han hade sagt några gånger, att städer var som en sjukdom, en kräftartad utväxt på jordens yta; och att när han gick över gatstenar, kunde han känna jorden vändas inunder. Hon hade känt det som ett angrepp just mot hennes stad, och mot henne personligen, som var sammanväxt

med staden. Hon hade blivit lite sårad och tagit på sig sin överlägsenhet världsvana min och talat om Paris och Florens som han aldrig sett. Men även när det var hennes medvetna avsikt att bräcka honom en smula, hade det inte lyckats — han reagerade alltid bara med ett godmodigt, lite frånvarande leende.

Nu skrattade han lågt.

— Visst är det vackert, sa han. Men . . .

— Men?

— Men du vet, att jag aldrig skulle kunna trivas i en stad. Och ingen stad på jorden kan vara så vacker som ett orört landskap. Som det är därhemma . . .

— Nej visst, sa hon hastigt. Nej, det tycker jag förstås med . . .

De gick fram och satte sig på klippan.

— Du fryser väl inte? sa han och tog trots hennes protester av sig rocken och svepte den om axlarna på dem båda.

— Jag kommer heller inte att längta tillbaka, sa hon. Jag kommer att trivas däruppe . . .

Hon slöt ögonen lite och såg alltsammans för sig: ändlösa, ödsliga fjällvidder, myrar under vita sommarhimlar, sprakande norrskan i kalla, klara vinternätter. Lite av det hade hon ju redan sett själv, för hon hade rest däruppe också och inte bara i Frankrike och Italien; men de flesta bilderna hade hon från Martins skildringar. Han kunde berättat så åskådligt och målande. Visst skulle hon trivas däruppe hos Martin. Och även med människorna — obygdens människor, som han hörde ihop med. Det var så vackert av honom, tänkte hon, att han ville tillbaka ditupp, att han som var så begåvad inte alls brydde sig om att göra karriär utan bara ville tillbaka till obygdens så snart han blev färdig med sin utbildning. Han var så mycket bättre än hon och alla människor hon kände. Men hon skulle försöka att bli lik honom. Hon skulle försöka bli duglig, så hon kunde vara honom till hjälp i hans arbete. En läkarhustru i obygdens måste kunna mycket. Barnavård kunde hon redan. Hon hade utbildat sig utan några närmare planer för framtiden, bara för att något måste man ju ta sig till. Nu skulle de också förlova sig riktigt, tänkte hon. Redan i morgon skulle hon kanske tala om det hemma. Föräldrarna skulle säkert gilla Martin — han var väl inte precis den måg de väntat sig och riktigt skulle han förstås inte passa in i miljön därhemma — men gilla honom skulle de säkert i alla fall . . .

— Du är så tyst, sa hon. Du säger inte ett ord . . .

Han kramade hennes hand.

— Förlåt mig. Jag satt och tänkte — ja, jag vet inte riktigt på vad . . .

Och så fortsatte han att tala, med det där inbundna, grubblande uttrycket han ibland kunde få. Hon visste, att han älskade henne, men ibland visade han det inte alls. Han satt där för sig själv med sina tankar och släppte inte in henne. Inte ett ord hade han svarat, då hon sa att hon skulle trivas däruppe. Förstod han inte alls, att det ändå betydde ett visst offer för henne? Hon beundrade honom och såg upp till honom, men när allt kom omkring, var hon heller inte vem som helst, inte dotter till vem som helst. Han borde väl ändå vara lite stolt att ha fått henne — han var minsann inte den förste som velat det . . .

Eller ville han i grund och botten inte alls ha henne?

Men Martin satt och tänkte, att visst är din stad vacker — allt det där ljusglittret är inte bara som det granna glittret från ett tivoli, det är något mer, en stad har sitt eget väsen, ett slags själ, det vet jag nog. Men den är främmande för mig, den kan aldrig tala riktigt till mig. Då han vände lite

på huvudet, kände han ännu starkare än förut den blommande doften av hennes parfym och han tyckte med ens, att allt det som låg utbredd inför honom, doftade av denna parfym. Han hade lärt sig åtskilligt på de här månaderna: han visste, att hennes parfym var framställd i ett annat land och var mycket fin och mycket dyrbar, i själva verket alldeles vanvettigt dyrbar. Man kunde inte säga, att den inte passade henne — men den passade ihop med en sida av hennes väsen, som på en gång tjusade honom och var honom djupt främmande, liksom staden därnere. En sida av hennes väsen? Var det inte hela hennes väsen? Det andra, det som han tyckte sig se hos henne, när hon uppmärksam lyssnande betraktade honom med sina stora, bruna ögon, var det inte bara något som hans förälskelse diktat in i henne? Hon var kär i honom, men var det tänkbart, att hon någonsin skulle kunna trivas utan sin parfym och sina tjugo par handskar, eller hur många det nu var, och sitt gäng och sina danstillställningar och allt det andra, som hon ibland trodde sig var så trött på?

— Birgitta, sa han, jag har tänkt på en sak. Du måste försöka sätta dig in i att allting däruppe är mycket hårdare och svårare än du nog trott hittills. Jag är lite rädd för det ibland, att du ser det romantiskt. Det är inte alls romantiskt i verkligheten.

— Det har jag aldrig trott, sa hon och styvnade till.

— Du får inte bli ledsen, Birgitta . . .

Men hennes ögon skymdes av tårar och alla ljusen på bron och stranden mitt emot flöt ut till suddiga ringar, som trängde in i varandra. Så blinkade hon bort tårarna och ljusen blev på nytt skarpa och glittrande.

— Det börjar bli kallt, sa hon. Det är ändå inte riktigt vår ännu . . .

Hon gled ut ur hans rock och reste sig upp.

— Jag tror vi går nu, sa hon.

Himlen hade mörknat till djupblått och stjärnorna trädde fram. En röd buss for förbi på andra stranden och en likadan röd buss for genom det blanksvarta vattnet.

— Förresten, sa hon och tittade på sitt armbandsur måste jag nog hem nu. Vi har främmande hemma. Jag lyckades slippa ifrån middagen, men jag lovade att komma lite senare.

De gick ner igen genom gränden, som nu i mörkret tycktes ännu trängre än förut, med bara ett och annat fönster skumt upplyst och en unken lukt av förfall från de söndervittrande väggarna. Martin såg besynnerligt krokiga och grå människor röra sig innanför de fläckiga rutorna, som ett slags skuggvarelser, tänkte han, bortglömda av alla. Men Birgitta gick mycket raskt över kullerstenarna utan att se sig om åt höger eller vänster.

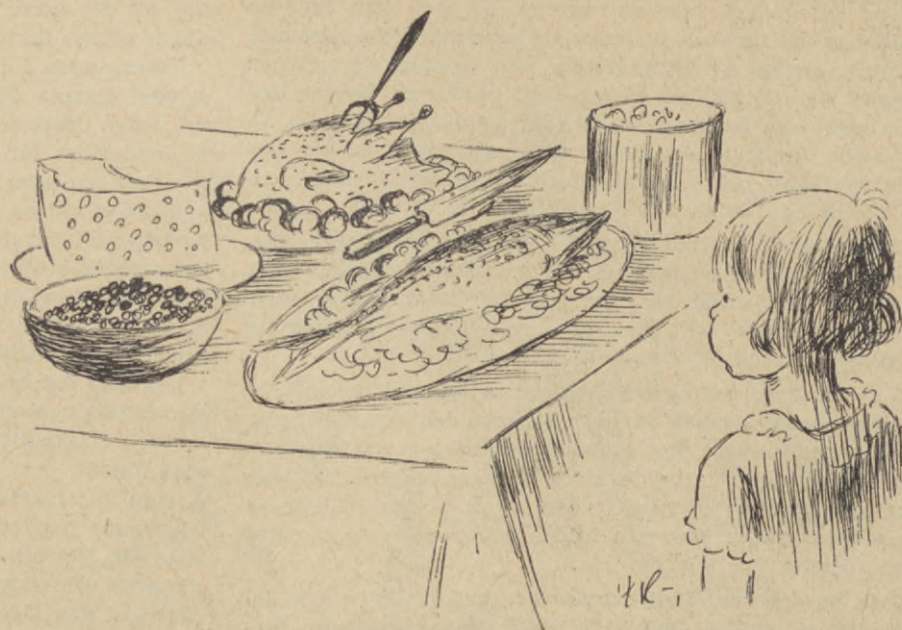
— Jag måste nog ta en bil, sa hon, då de kommit ut på den breda gatan, där en ström av människor vällde fram i värvällen. Hon hade sitt kyliga, världsvana ansikte. Hennes svala, doftande kind snuddade ett tag mot hans. — Hej då, Martin. Nej, inte är jag ond på dig, varför skulle jag vara det. Vi hör väl av varandra . . .

Hon ångrade sig genast bilen startat. Vad behövde hon fara hem för, de kunde reda sig utan henne. Martin, Martin, tänkte hon. Ingen man på jorden hade en så vacker mun som han. Och hans stora, grova, varma händer . . . Han var lite tyst och egen ibland och han kunde inte konversera och säga komplimanger och hemma skulle de kanske tycka han var oslipad och att det var komiskt att han var nykterist, men han var ju inte en nykterist av den heliga

(Forts. å sid. 22)

Ester Sjöblom:

Att vara fattig

En konstnär stod för några år sedan i en ganska fruktansvärd situation. I hastigt mod och oklok stolthet hade han plötsligt brutit sina förbindelser och fann snart att ingen människa ville köpa hans tavlor. De slog ifrån sig med båda händerna:

— Nej, inte ens om vi får dem till skänks, sade folk.

Och så stod konstnären där med hustru och barn, dyr lägenhet, obetalda räkningar och sina osäljbara tavlor, vilka vad tiden led blev allt flera, ty det var en flitigt arbetande konstnär. Arbete befordrar hälsa och välstånd och hindrar . .

Varje dag vandrade något ur bohaget till stampen och var annan ringde någon björn på dörren eller i telefon. Slutligen avstängdes denna Bells uppfinning, men björnarna fortsatte ännu mera energiskt. Dörrklockan skrällde som en domedagsbasun genom huset och familjemedlemmarna vågade knappast andas, förrän bortdöende fotsteg förkunnat att den förfärlige därute hade gått. Det var en fruktansvärd tid, och än värre blev det sedan alla möjligheter att skaffa kontanter utnyttjats, krediten tagit slut och de goda vännerna aldrig mera träffades hemma, när konstnären sökte dem för att slå en vigg. Och om de, mot förmodan, verkligen träffades, så hade de förargligt nog inga pengar för tillfället. Oberäknade stora utgifter, skatter o. s. v.

— Men om jag haft är det ju klart att jag gjort dig den lilla tjänsten.

Svälten kom till konstnärshemmet och deras kläder blev allt sjaskigare. Han och hon blev glåmiga och avtärda, ögonen fick en konstant feberaktig glans och när osat av biffstek med lök trängde upp genom deras öppna fönster tappade de plötsligt kontakten med verkligheten och hängav sig åt ljuva gourmetiska drömmar.

Den mat som då och då genom underliga ödets skickelser veskligen kom i huset måste ransoneras på ett förståndigt sätt så att åtminstone den lille pysen kunde få en gnutta varje dag. Ibland, kanske en gång i veckan eller så, kunde även föräldrarna få litet mera stadigt innanför bukaskinet. De åt som uthungrade vargar för att någon timme senare vrida sig i de mest helvetiska magplågor.

På detta sätt gick vecka efter vecka. Konstnären måste sluta arbeta och man träffade honom ständigt irrande kring

i staden. "Flygande kråka får något, sittande intet", tänkte han väl. Då och då tittade han in på en krog eller ett kafé där vännerna brukade sitta. Det resulterade kanske i några cigaretter, en öl eller rent av en bit mat. Han kände sig då som en förrädare mot de sina, fast han ändå i obehagade ögonblick smusslade ner de bästa bitarna i en pappersservett. Folk som kände till hans förhållanden och överraskade honom tänkte antagligen:

— Kräk. Där sitter han och super och smörjet kråset medan familjen svälter.

Men de gjorde konstnären stor orätt. Det var just för familjens skull han satt på krogen. Fast han nu skrattade och skämtade var dock tankarna hela tiden hos familjen där hemma. Var turen god kunde det nämligen hända att han fick vigma en eller annan tia så småningom. Och då blev glädjen stor där hemma.

Det var förresten just på krogen han träffade sin gamle vän vilthandlaren. Ja, konstnären visste inte ens att mannen var vilthandlare. Det var förresten bra många år sedan de båda träffats. Återseendets glädje var ömsesidig och det drog natten ut innan de något så när ventilerat sina gemensamma minnen. Men när konstnären frampå morgonkröken vinglade uppför trapporna till hemmet var han fullastad med paket innehållande rådjurstek, en tjädertupp, rökt och salt lax, rysk kaviar, kinesiska svalbon och andra läckerheter som minsann inte är vardagsmat ens i mera burgna familjer. Dessutom hade han av vännen vilthandlaren fått löfte om obegränsad kredit tills bättre tider stundade.

Från den dagen var det slut med svälten i konstnärshemmet. Där äts dagligen rätter värdiga slösaktiga millionärens bord, kalkon, gås, poularder, färsk lax och annat. Dyrt blev det förstås, men det var dock enda sättet att hålla svälten borta. Och numera har konstnären fått betydligt bättre ekonomiskt, varför han kunnat återgå till mera enkel s. k. husmanskost.

Ja, sådär besynnerligt kan det ibland vara med fattigdomen. Den mera tillfälliga fattigdomen vill säga. Visst är det vansinnigt. Men de kloka och ekonomiska må säga vad de vill, ibland kan sådana vansinnigheter vara enda sättet att klara biffen. Åtminstone för konstnärer.

Fattigdom och rikedom är för övrigt som allting annat här

i livet synnerligen relativa begrepp. En man som äger tio millioner och förlorar nio anser sig sannolikt i det närmaste utfattig, medan en fattig stutare som plötsligt ärver tusen känner sig rik. När en Henry Ford påstår att pengar inte har något som helst att skaffa med människornas lycka, så är detta uttalande egentligen inte mera värt än när vår lilla pys säger nej tack till ytterligare en bit av den kaka av vilken han redan ätit sig övermätt.

Fattigdomen uppträder också i ett otal variationer. Den djupa, dystra och omaskerade där människorna förlorar allt hopp om en bättring och bara vegeater fram med myndigheternas knappa stöd, den som maskerar sig i bländvita stärksaker, frack och hög hatt.

I diskussioner av allehanda slag ropas ofta på objektivitet varmed menas att man bör se saken med den ropandes ögon. Han allena besitter den gudomliga förmågan att klart och förutsättningslöst fatta de stora sammanhangen. Det som han på sitt oförgrifliga sätt hamrar in i våra hjärnor är sanningens pärla. Den som inte begriper detta är en subjektiv egoist.

Ack ja, den som ändå kunde vara objektiv. För min del tror jag att endast Gud Fader äger denna underbara förmåga. Tänk bara efter hur vi bedömer en människa, ett litterärt eller konstnärligt verk, ett musikstycke. Det blir kanske lika många olika omdömen som det är bedömare.

Om jag går ute i markerna när vi har fullt upp av livets nödortf i huset, då känner jag det som en ljuvlig avkoppling och njuter av naturen, finner träden fulla av allehanda äventyr och fågelsången blir till en ståtlig symfoni. Grinar däremot fattigdomen hemma och veden är slut, då blir träden bara ved och den flyende haren mat.

Sinnesstämningen spelar stor roll här i livet. Ibland är man på sådant humör att allt accepteras, medan stundom ingenting duger. Och beträffande fattigdomen betyder det kanske inte så mycket att nöden grinar emot en, bara man inte känner sig fattig. Jag vet en fru som säger:

— Här använder vi alltid smör, för jag tycker man känner sig så fattig när margarin står på bordet.

En herre i min bekantskapskrets, som sällan äger eller ägt ett belopp överstigande två kronor, vistas ändå alltid endast på första klassens restauranger. Som han alltid är propert klädd och en glad sällskapsbroder hittar han så gott som varje dag generösa "bjudare". Ett allvarligt försök att lägga om livsföringen skulle för den mannen med all säkerhet betyda fattighuset ganska snart. Några egenhändigt förtjänade pengar eller någon sorts anställning har han inte haft under de tio år jag känt honom.

Kläderna spelar vida större roll för den fattige än för den rike. När skavankerna börjar synas på den förre sägs att han är på dekis, medan den rike i samma situation kallas snål, enkel eller exentrisk. Medvetandet om den tjocka plånboken och bankkontot ger också den rike mera säkerhet i uppträdandet. Den fattige däremot blir omedvetet blyg och osäker, liksom folkskygg, om han är dåligt klädd.

Nu förhåller det sig ofta så — åtminstone i konstnärskretsar — att fattigdomen i verkligheten inte är så skriande som det vill synas. Att deras inkomster räknat per år och dividerat med tolv eller femtiotvå ger en tämligen hygglig vecko- eller månadslön, vilken med litet ekonomisk förtänksamhet, som det heter, säkerligen skulle tillåta en ganska dräglig tillvaro. En socialkurator skulle säkerligen kunna planera årsbudgeten aldeles utmärkt. Ja, kanske rentav så

bra att det bleve en slant över. Men — det finns därvid några viktiga faktorer som teoretikern inte räknar med.

Inkomsterna för författare och konstnärer är vanligen mycket ojämna. Får de femhundra kronor en dag, så kan det sedan dröja månader innan nästa slant kommer. Då är de femhundra för länge sedan uppätta, kläderna och hemutrustningen, som redan från början av äktenskapet varit kvalitativt dåliga och minimala, måste förnyas, värden ropar efter ett par månaders hyra och andra björnar till höger och vänster kräver sitt. Då kommer det in två tusen kronor. Hur långt föreslår det egentligen, när man praktiskt taget måste ha allting nytt och dessutom måste betala skulder och leva en obestämd tid framåt.

I vanliga fall brukar ju ett äktenskap startas med en ganska skaplig hemutrustning, möbler, linne, porslin etc. Sådant är dock ett kapital om man inte har tagit det på avbetalning förstås.

Inom konstnärskretsar startas vanligen äktenskapen med två tomma händer. Ingen av kontrahenterna har ett öre att köpa för. Det blir i början en madrass att lägga på golvet, ett täcke och några sockerlådor. Sedan växer möblemangen efter råd och lägenhet, så att när barnet kommer är man lycklig ägare till något hoprafs av en kvalitet som knappast håller att titta på.

Den fattige blir tvingad att göra dåliga och oförnuftiga inköp både beträffande mat och annat. Helt enkelt därför att han måste täcka de värsta bristerna genast.

Det är som en vis försyn höll konstnärerna nere. När det finns tillfälle att göra verkligt billiga inköp, vid realisationer t. ex., då har de aldrig några pengar att köpa för. Och för författarna är julen årets dystraste tid. Då är det alldeles omöjligt att sälja ens den minsta lilla vers. Man får titta på förläggarna om förskott eller leva på det bedrägliga hoppet att Guds finger skall peka på en i form av något litet stipendium.

Undra sedan inte på att det går glatt till när kovans mångafald någon sällsynt gång kommer. Människan lever inte bara för att vara ekonomiskt förtänksam och grinig. Tids nog inställer sig de vanliga bekymren igen när festens dyningar lagt sig och man åter får börja räkna korvbitarna. Och så finns det trots allt en ljuspunkt som ständigt hägrar, den att morgondagen skall bli bättre än idag.

— ★ —

En vårkväll (Forts. fr. sid. 20)

sorten, det var bara för att han sett hur mycket elände det kunde bli med spriten . . . De skulle träffas igen i morgon, naturligtvis! Det hade ju inte alls kommit något emellan dem, de hade ju inte blivit ovänner! Och naturligtvis skulle hon gifta sig med honom! Hon skulle få avstå från en del, men vad betydde det. Hon avstod gärna. Förresten hade hon aldrig brytt sig mycket om nöjen och kläder och sådant. Hennes håg hade alltid stått mera till det inre livet. Det var mer än en som sagt att hon skilde sig från sin omgivning, att hon hade något så förfinat och själfullt över sig. Hon kastade en snabb blick i spegeln framme hos chauffören, för att se efter, om hon såg själfull ut. Sen skämdes hon lite och tittade ut genom fönstret i stället. Bilen for över den långa bron. Hon såg fjärden med de glimmande ljusen igen, men nu hördes inte fåglarnas skrik och det hela såg inte längre lika drömkigt ut som förut.

Ester-Louise Gard:

Som en
guldträd

Inte för att Olivia trodde att Fredrik skulle komma hem ordentligt så här en lördagskväll, men hon satte ändå på middagsmaten i god tid. Precis på slaget sex skulle den stå på bordet — om det händelsevis föll honom in att gå ifrån sina vanor. Ty sådant hade hänt. Fast nog kunde hon räkna de gångerna, och det fastän de varit gifta i nära tjuogoåttio år.

Olivia var just inte den som bråkade, om det var så att han inte kom precis på slaget. Och inte heller var hon den som räknade över hur mycket han gjort av med på de usla krogarna. Krogar och ölkaféer skulle inte finnas, brukade hon tänka, men hon sade det aldrig. Åtminstone inte så att han hörde det. Strax de varit nygifta hade hon nog sagt en hel del om vad hon tänkte, men åren och erfarenheterna hade lärt henne att det inte lönade mödan och att husfreden inte kunde värderas i pengar.

"Du blir gift med en karl som super", brukade hennes mor säga, när hon, Olivia, diskade och spillde vatten på förklädet. Och ingen kunde säga annat än att det slagit in. Men hon tröstade sig med att hon inte hade det sämre än andra kvinnor, som voro gifta med målare. Terpentinen gjorde dem lite tokiga i huvudet, påstods det. Och det ville Olivia gärna hålla med om. Jo, visst söp Fredrik, men han hade gott ölsinne och kunde vara snäll på sitt sätt. Och aldrig att han så mycket som lyft sin hand mot henne och barnen. Så nog hade hon mycket att vara tacksam för.

Hon torkade av vaxduken på köksbordet och dukade medan potatisen kokade. Precis klockan sex slog hon vattnet av potatisen och skakade den torr över elden, han kunde få komma om det behagade honom. Då hon hörde att en spårvagn dånade förbi nere på gatan gick hon in i rummet och ställde sig vid fönstret. Hon höll sig väl dold bakom gardinen, tyckte det vore förargligt om han finge se hur hon stod där och höll utkik efter honom. Kanske hon även hade en känsla av att han inte skulle tycka om det. Nej, han var inte med den vagnen.

Det var sju och en halv minut mellan vagnarna, och för var gång en vagn rusade förbi skyndade hon in i rummet och ställde sig bakom gardinen. Så där hade hon gjort i alla år. Men när klockan slog sju gitte hon inte längre, hade han inte kommit då var det inte lönt att vänta på honom förrän frampå småtimmarna. Hon ställde kastrullerna med maten vid sidan om spisen och dukade av bordet. Det förargade honom att se ett dukat bord, när han ätit ute på stan. Verkade som en förebräelse, tyckte han förmodligen. Vad han däremot satte stort värde på var en bäddad säng, och därför gick hon in i rummet och bäddade utdragssoffan och ställde ett par pilsner nedanför.

Sedan beredde hon sig på några ensamma timmar. Men den gången gick Fredrik ifrån sina vanor. Till sin häpnad fick hon höra hur det rasslade i tamburlåset.

— Mors! sade han och tittade in i rummet.

— God afton, svarade hon.

— Vad nu! har du redan bäddat?

Hon log litet förläget och visste inte vad hon skulle svara. Hon skyndade ut i köket och började styra med maten. Han följde efter, blev stående mitt på golvet och såg sig omkring. Såg att bordet inte var dukat.

— Jag trodde inte du skulle komma, så jag dukade av, sade hon urskuldande.

— Jag var inne som hastigast och tog en sup och en bit, sade han. Dom andra gubbarna skulle ta en krogsväng till, men jag skildes från dom.

Jo, det syntes på honom att han tagit en sup och ett par pilsner, hans ögon glänste på ett särskilt sätt. Han skulle aldrig ta mer, tänkte hon.

— Sätt dig, det ska snart vara färdigt, sade hon.

Men han satte sig inte, stod och såg på henne medan hon rörde sig mellan spis och skafferier. Hon har blivit gammal, tänkte han, så gammal och grå. Det hade hon förstås rättighet till, närmare de sextio som hon var. Själv var han nästan som en pojke, kraftfull och spänstig och ännu samma galenpanna som i ungdomen.

Hon var grå på mer än ett sätt, kom det för honom. Och han undrade vad det kunde bero på. Kunde det vara det att hon satt för mycket inne och kurade i ensamheten? Säkert! Han tog henne om livet och svängde runt med henne ett slag. Hon var ovig och var nära att tappa balansen.

— Är du alldeles vriden, Karl, sade hon med ett flämtande skratt.

— Jag är en livad målare, en vägg och tak intvålare, smågnolade han till svar och skrattade.

Men så blev han allvarlig, stod och vägde på klackarna och rev sig smått betänksamt bak i skulden. Plötsligt gav han henne en hårdhänt klapp på stjärten och sade:

— Ta på dig, Olivia, så går vi ut och äter i kväll.

Hon fnyste till svar och började sätta fram tallrikar.

— Seså, inga konster nu, sade han nästan befallande.

— När vi har mat hemma, protesterade hon.

— Ta på dig, säger jag. Du behöver komma ut och lufta på dig lite. Man kan ju känna på långt håll att det luktar diskvatten om dig.

— Luktar det diskvatten om mig, nej vet du, Fredrik

— Jag menar i en annan bemärkelse, så du behöver inte ta illa upp. Du behöver se lite människor och höra lite musik och det ena med det andra.

Med skämtsamt våld föste han henne in i rummet och tvingade henne att klä sig. Medan hon klädde sig gick han ut i köket och drog upp en pilsner. Om en stund kom hon ut och var färdigklädd.

— Duger jag så här, sade hon och såg en smula generad ut inför hans granskande blickar.

— Fint! sade han övertygande, men innerst tänkte han, att hennes blus kunde ha varit lite färggladare. Men hon hade satt något vitt kring halsen, och det klädde henne. Du är förbanne mej riktigt snygg, tillade han.

De gingo ned på gatan.

— Vi tar en kärra, sade han och hejdade en bil.

Ännu en gång måste Olivia protestera, de kunde mycket väl åka spårvagn. Finare folk var de inte. Men hans vilja hade aldrig tålt några motsägelser och gjorde det inte nu heller. Och när Olivia väl kommit in i bilen och sjunkit ned i de mjuka dynorna, kände hon sig väl till mods. Sex gånger förut hade hon äkt bil, och det var när hon varit på väg

till B. B. Och de åkturerna hade inte varit så värst angenäma.

— Du sitter väl bekvämt, sade Fredrik omtänksamt och kände efter att hon fick stöd för sin krumma rygg.

— Jodå, försäkrade Olivia och kände sig värmd av hans vänlighet.

Olivia hade aldrig satt sin fot på en restaurant, och hon kände sig minst sagt tillintetgjord, då rockvaktmästaren tog emot hennes enkla kappa och hängde upp den. Och ändå värre kände hon sig, när hon stod framför den stora spegeln och slätade till sitt hår. Och det var inte utan att hon beundrade Fredrik, som rörde sig med samma lugna säkerhet som om hon varit hemma.

Inne i matsalen kom hovmästaren emot dem och bugade sig, visade dem fram till ett fönsterbord. Han räckte Olivia matsedeln. Hon blev alldeles förvirrad, försökte läsa på den men fick inget sammanhang. Slutligen uppfångades hennes blick något hon kände igen. Pölsa med rödbetor. Det kunde inte vara så dyrt, tänkte hon och beställde det.

— Pölsa, härmade Fredrik, inte går man ut för att äta pölsa. Du ska ha något fint, fortsatte han och tog matsedeln, kastade en hastig blick på den och sade: Du ska ha kyckling.

Olivia hade gärna velat påmint honom om att kyckling var alldeles för dyr mat, men hon vågade inte för hovmästaren, som såg ut som om han allra minst umgicks vid hovet. Men förfärligt artig var han, bugade och bugade, flyttade på vasen med blommorna och ställde den tillbaka på samma plats, rättade på bordduken och betedde sig. Då han äntligen drog sig tillbaka med sitt notesblock kände hon sig lättad och trivdes bättre.

— Se inte så högtidlig ut, vi sitter inte i kyrkan, skämtade Fredrik.

Olivia försökte inta en ledig hållning, då servitrisen kom och dukade fram det beställda. Försökte se ut som hon aldrig gjort annat än suttit på restaurant i hela sitt liv. Och servitrisen log mot henne, log vänligt och pratade så enkelt.

— Det var en rar flicka, inte det minsta högfärdig, sade Olivia, när servitrisen lämnat dem åt sig själva.

— Varför skulle hon vara högfärdig, sade Fredrik med en nonchalant gest, du tror väl aldrig att det är grevinnor som serverar här.

— Nej, men ändå . . . hon var rar.

— Visst, visst! Nu tar vi den lilla pärlan, skål!

— Då de ätit varmrätten vinkade han servitrisen till sig och bad att få se på en vinlista. Och servitrisen log och kom med vinlistan. Olivia protesterade inte längre. Hon måste beundra Fredrik, han uppträdde så säkert och belevat.

— Låt oss få en halva Fine Red, fröken.

Hon satt sedan och läppjade försiktigt på vinet, lyssnade till musiken och kände sig inte längre så enkel.

— Så vackert dom spelar, sade hon drömmande.

— Är det någon särskild bit du vill höra, så säg bara till, sade Fredrik generöst.

— Du är tokig, Fredrik, inte kan man . . .

— Kan man inte? Vad vill du höra för bit?

— På Roines strand, viskade hon blygt och nästan bävande. — Det ska bli, sade Fredrik och gick fram till kapellmästaren.

Olivia såg hur artigt Fredrik blev bemött och kände sig stolt över honom. Det dröjde en stund, men så spelades det. På Roines strand. Olivia fick något fuktigt i blicken, så

(Forts. å sid. 27)

Hur de började...

V.

Andrew Carnegie — världens störste donator

Andrew Carnegie var ingen rik mans barn. Han var tvärtom som så många andra av Amerikas miljonärer uppvuxen i fattigdom och strängt arbete för den dagliga brödbiten. Han var dock inte alls född i det fria landet i väster — Skottland var hans födelseland, och till Skottland stod hans håg och längtan på äldre dagar.

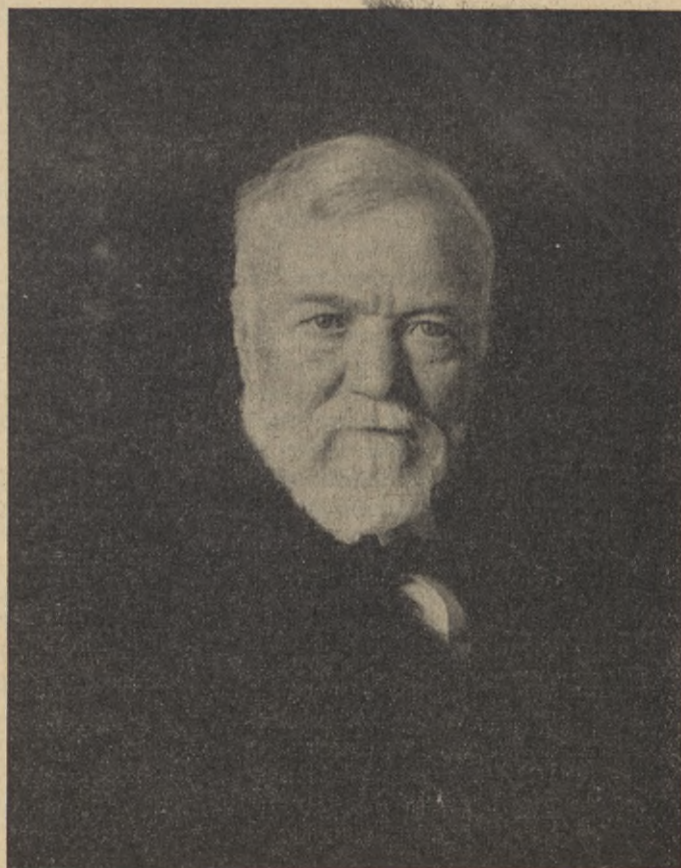
Alltnog, Andrew föddes i Dunfermline i Skottland den 25 november 1837. År 1848 följde han sina föräldrar som emigrant till Amerika, där de bosatte sig i Pittsburg. Där tog fadern plats som arbetare i en bomullsfabrik och Andrew måste snart även han för brödfödans skull bli textilarbetare. Tolvårig tog han plats såsom spolgosse i samma fabrik som fadern och för sitt arbete erhöll han en veckolön av en dollar och tjugo cents. Om man betänker vad han sedermera blev, ger oss lönen åtskilligt att tänka på, men Andrew var nöjd och tillfreds med den efter vad han själv sedermera förklarade. Dessa 1:20 voro ju de första pengar som gingo genom hans händer. Men nog fick han slita för dem, det är säkert. Varenda morgon utom söndagarna måste han upp ur sängen före dagningen för att skynda till fabriken och dess arbete och där fick han dväljas hela dagen till kvällen med avbrott för en 40 minuters middagsrast. Det var en hård lott för en tolvårig pojke.

Kanhända var det dock detta tunga och olidliga arbete, som framdrog hans tankar och planer på att få fatt på något bättre, att "komma sig upp i världen", kort sagt. Han dröjde därför ej heller längre än två år på sin plats på bomullsfabriken, och när han var fjorton år finna vi honom såsom telegrampojke vid Pittsburgs telegrafstation.

Nu först fick Andrew möjligheter att arbeta sig upp. Han använde varje ledig stund att lära sig sköta telegrafapparaterna — mest på morgnarna innan ordinarie telegrafisterna kommit — och han använde alla tillfällen att öka sitt vetande. Han fick så småningom så gott gehör för telegrafknackningarna, att han kunde avlyssna ett telegram utan att behöva se på remsan, och detta gjorde att han snart blev ansedd som en verklig "framtidspojke". Det dröjde icke heller värst länge, innan han fick fast anställning såsom telegrafist med den storståtliga lönen av 25 dollars i månaden.

Han dröjde kvar hos telegrafbolaget i tretton år, och under den tiden använde han alla tillfällen att skaffa sig vetande och bildning. Han steg också i graderna vid telegrafanläggningen, och sist tiden var han "direktör" för Pittsburgs divisionen. Men då tyckte han att telegrafanläggningen fört honom så långt som den förmådde och beslöt att övergå till annan bransch.

Pennsylvania-järnvägen drogs fram till staden Pittsburg och så upprättade järnvägen sin egen telegraflinje. Andrew Carnegie var väl känd som en framåtsträvande och vaken ung man, och nu anställdes han som telegrafist vid Pitt-

burgsbanan för att snart nog avancera till sekreterare hos järnvägens mäktige chef, mr Thomas A. Scott.

Det tog icke lång tid innan Carnegie fann att hans plats icke gav honom tillräckligt svängrum för fantasi och affärsinne. Han slog sig följaktligen på privata affärer.

Med direktör Scott bakom ryggen köpte han tio aktier i en expressaffär i staden och blev delägare där sedan dess huvudaktionär avlidit. Det är betecknande hur han skrapade samman första summan för denna spekulationsaffär: familjen hade nyligen lyckats köpa sig en liten gård, och nu drog Carnegie icke i betänkande att taga ett lån på gården. De 500 dollars som aktieköpet erfordrade sammanbragtes alltså och Andrew fick därefter även ägna sitt intresse åt transportaffärer. Detta gjorde han också med framgång.

Av en slump sammanträffade Carnegie på en resa med en viss Woodruff, som visade en uppfinning som han just fått färdig. Det var den första sovvagnen för järnvägar och Carnegie begrep genast att här var pengar att göra. De två blevo kompanjoner om affären och det beslöts att tvenne sovvagnar skulle insättas på Pennsylvania-järnvägen. Men när de båda vagnarna voro färdiga och skulle levereras, hade varken Woodruff eller Carnegie några pengar för den första avbetalningen.

Carnegie slet förmodligen sitt hår men fick till sist en idé. Han skyndade till en bankir och så stort var förtroendet numera för den framåtsträvande unge Carnegie, att bankiren utan svårighet lånade ut erforderliga 224 dollars. Sovvagnarna voro räddade, och experimentet med dem på järnvägen blev lyckat. Allmänheten uppskattade nyheten att kunna sova på tåg och tillverkningen av vagnarna fick fart.

Dessa sovvagnar gävo Andrew Carnegie hans första större vinst i dollars.

Vid denna tidpunkt var han direktör för Pennsylvania-järnvägens Pittsburgs-avdelning, och företog inom företaget en rad förbättringar och nybyggnader, vilka allt mera stärkte de överordnades tro på hans energi och affärssinne. Detta blev också avgörande för hans framtid, ty direktör Thomas Scott fick alltmera förtroende för honom och hjälpte honom på alla sätt.

Det var också direktörerna Scott och Thomson vid järnvägen, som understödde Carnegie med kapital, när han slog sig på järn- och ståltillverkning och startade ett stålverk. In på denna bransch hade han förts av sitt intresse för järnvägens utveckling. Dittills hade man nämligen byggt alla broar av trä, men Carnegie insåg snart, att detta icke i längden skulle gå an. Han gjorde alltså det första försöket med en järnbro för Pennsylvania-järnvägen, och det slog så utmärkt väl ut, att järnvägen helt och hållet övergick till järnbroar.

Carnegie startade då ett bolag för tillverkning av broar, och för denna affär fick han understöd från mera penningstarka män, som litade på Carnegies affärsförmåga. Järnbro-tillverkningen blev en storartad framgång för Carnegie och hans bolag och nu kastade sig den unge finansären med liv och lust in på större företag.

Han började sålunda köpa gruvor och oljefält. Han gjorde det icke för att bearbeta dem, men blott för att sälja dem med vinst. De oljekällor, som sedermera gjorde Rockefeller till en av världens rikaste män, ägdes vid ett tillfälle av Carnegie, men han sålde dem snart. Väl gjorde han en stor vinst på denna affär, men miljardär som Rockefeller blev han icke. Snabba, vinstgivande affärer var Carnegies lösen vid den tidpunkten. Han ville ju tjäna sig rörelsekapital.

Denna avsikt lyckades han också förverkliga. Allt vad han köpte och sålde, allt vad han rörde vid syntes förvandlas till guld.

Under tiden utvecklades emellertid hans stora ståltrust till enorma proportioner. En tid ägde Carnegie sålunda icke mindre än sju stora järnverk, som tillsammans sysselsatte en arbetsstyrka av 45,000 man. Men utom dessa stålverk behärskade Carnegie kollager, dockor, järnvägar, ångbåtsflottor och en mängd andra företag. För stålverkens skull kallades han "stålkungen".

Som arbetsgivare var Carnegie en av dem som tillämpade höga arbetslöner. Han menade att arbetarna därigenom skulle hållas så intresserade som möjligt för sitt företags framgång. Ett led i dessa strävanden var också hans inrättande av sparkassar för sina arbetare, vilka garanterades 6 proc. å de insatta medlen, emot att Carnegie fick rätt att använda dem i sina affärsföretag.

En så stor makt över industrin hade aldrig någonsin förr ägts av en enskild man, och naturligtvis blev han föremål för inte blott avundsjuka hos andra affärsmän utan även komplotter att utmanövrera honom ur bolagen och ur affärerna. Men han vek icke en hårsån och ingen lyckades besegra honom på affärslivets område. Även de knivskarpaste dollarmännen gingo bet emot Carnegies stålhårda intellekt.

År 1901 sålde han alla sina företag.

En hel del finansmän med Rockefeller i spetsen, hade länge sökt på alla möjliga sätt att komma över Carnegies stålverk, men misslyckats. Slutligen fick emellertid Carnegie själv lust att sälja, han begärde ett pris — svindlande högt, mycket högre än Rockefeller någonsin tänkt sig — men till sist

fick i alla fall Carnegie vad han begärt. Enligt äldre uppgifter skulle han ha fått 250 miljoner dollars för sina företag, enligt en nyare, amerikansk uppgift var det ej mindre än 492 miljoner dollars han erhöll.

Hur som helst — Carnegie blev genom denna sin affär en av världens allra rikaste män, och nu framträdde för honom problemet, vad han skulle göra med dessa många miljoner.

Carnegie hade dock sin väg klar: Den som dör rik, den dör vanärad, hade varit hans ordspråk, följaktligen blev han donator av stora mått.

Att hans förkärlek för lånebiblioteken överglänste många andra intressen är lätt förstäeligt. Under det Carnegie såsom ung arbetade i Pittsburg var hans största bekymmer att överkomma tillräckligt med böcker, varur han kunde draga kunskaper och lärdomar. Han brukade t. ex. låna av en herre, kallad "colonel Anderson", som varje lördagskväll tog emot ett antal vetgiriga, unga män, och lånade dem några böcker var. Dessa lördagsaftnar var Carnegies största nöje på den tiden, och länge mindes han dem. När han fick mer pengar än han behövde, blev det för honom en kär plikt att skänka böcker till lånebiblioteken, d. v. s. pengar till bokinköp.

Det beräknas, att Carnegie skänkt pengar till uppförande av icke mindre än 2.800 större och mindre folkbibliotek samt till bokinköp. Vidare har han skänkt pengar till inköp av orglar i cirka 8.000 kyrkor. Dessa siffror säga ju en hel del om vad Carnegie hann uträtta de 18 år han levde efter det han lämnat affärerna.

Det som gjort honom namnkunnig över hela jorden är emellertid ett par jättedonationer av annat slag än till orglar och bibliotek. Åren 1910 och 1911 äro betydelsefulla i detta hänseende. Då skänkte han nämligen 10 miljoner kronor till ett fredspalats i Haag. Detta fredspalats skulle "bebos" eller disponeras av en stiftelse, vilken skulle påskynda utrotandet av mellanfolkliga krig. Slutligen skänkte han 125 miljoner dollars till "civilisationens befrämjande".

Här i Sverige är Carnegies namn framförallt känt genom den s. k. Carnegie-stiftelsen, vilken har som främsta uppgift att belöna rådiga handlingar. För att komma i åtnjutande av en belöning ur Carnegie-stiftelsen, skall man under året med fara för eget liv ha utfört någon anmärkningsvärd bragd.

Sin sista tid bodde Andrew Carnegie på Skibo Castle i Skottland, och där avled han den 11 augusti 1919.

— ★ —

PINGST

*Du kom leende till mig
i min grå ensamhet
med en bukett vilda blommor
doftande av dagg
och morgonens vind . . .*

*När dina ögon
mötte mina
över blommornas friska glädje
vaknade mitt hjärta
vaknade mitt hjärta
i en rofylld känsla av
att ha mött livet . . .*

NILS THORÉN.

Som en guldtråd (Forts. fr. sid. 24)

snälla de voro som spelade precis det hon ville. Och så vackert hade hon aldrig förr hört den biten spelas. Fredrik satt och såg på henne. Hon hade fått en smula färg på kinderna och verkade yngre.

— Olivia, du är rar, sade han och tog diskret hennes rödfnasiga hand.

— Så du pratar . . .

— Jo, förbanne mig! Det finns ingen i hela denna lokal, som går upp mot dig.

Han satt tyst och snurrade vinglaslet mellan fingrarna, satt och såg ned i bordet. Så tittade han upp och såg henne stadigt i ögonen och sade:

— Olivia, jag har druckit lite grand . . . inte så litet förresten, men jag vet vad jag säger och behöver inte ta tillbaka ett ord . . . Jag sa innan vi for hemifrån att det luktade diskvatten om dig. De orden var riktade till mig själv . . . som en självförebärrelse. Jag tänkte på hur jag alltid låtit dig sitta hemma medan jag varit ute bland folk och gjort mig glada dagar. Olivia, jag har uppskattat dig, fast jag kanske aldrig direkt sagt det. Så det är inte för tidigt att jag säger det nu. Med ett ord sagt, Olivia, du är bra!

Han lyfte glaset, lade handen på hjärtat och bugade sig för henne, såg henne stinnt i ögonen och drack i botten. Så ställde han ned glaset med en energisk smäll och nickade till henne.

— Du är också bra, Fredrik, svarade hon.

— Tack för den blomman, men jag kunde ha varit bättre . . . men ännu är det inte försent att bli det.

Hon log mot honom, log varmt och gott. Så det låg inget gammalklokt tvivel i hennes leende, men han hade en känsla av att hon tvivlade på att han kunde bli bättre. Med ett skämtsamt tonfall sade han:

— Jag börjar bli gammal och orkar snart inte vara med i svängen, och det är nog med mig som man säger om fan: När fan blir gammal blir han religiös, om du förstår vad jag menar.

De togo så småningom en bil hem. Under färden sutto de tysta, men när de närmade sig hemmet, sade han:

— Vi har haft trevligt i kväll.

— Ja, svarade hon, vi har haft trevligt.

Mer sade hon inte, ty hon ville inte säga vad hon länge suttit och tänkt på: att denna kväll var som en glänsande guldtråd i en oändligt lång, grå vävnad.

— ★ —

Lotterispel och penninglotterier

(Forts. fr. sid. 16.)

Siffran 7 lär ska spela en viss roll när det gäller lotteri. Atminstone är det många spelare som anser 7:an vara lyckobringande. Minst en sjuva måste det vara med i lottnumret, helst fler, säger den verkligt fanatiska lottspelaren. Det är en given sak att alla nummer ha samma utsikt att utfalla med vinst, men sådana äro nu en gång vi människor, vi vill ha något att haka oss fast vid. Något att tro på. Inte minst när det gäller lotter och hägrande "högsta vinsten".

Till tröst för den lottägare som ännu inte kunnat glädja sig åt någon "högsta vinst", kan följande nämnas. En mycket samvetsgrann matematiker har räknat ut att varje lott i det svenska penninglotteriet har utsikt att utfalla med högsta vinsten en gång vart — 20,833:dje år! Men den som väntar på något gott väntar aldrig för länge, sägs det . . .

Månadens bokpaket (Forts. fr. sid. 11.)

timmar kan man gott njuta i sällskap med en intelligent detektivroman. Av den sorten finns det också många att välja på och om vi stannar för *Agatha Christies* senaste så är det bara en enkel gärd av aktning till en av veteranerna i branschen. Gammal är ändå äldst. Boken heter någonting så fasaväckande som "Liket i biblioteket" och man får hoppas att det inte är början till en hausse i gamla Nick Cartertitlar så att vi inom kort presenteras nya versioner av "Vålnaden i tamburen" eller "Bleka grevens hämnd". Har man väl kommit över titelbladet är *Christies* nyaste riktigt underhållande tack vare en gammal vänlig och klok tant, som på sista tiden övertagit den belgiske mästertektiven *Hercule Poirots* roll. Att tala om handlingen i en detektivroman vore ju rena nidingsdådet och förresten skulle det vara fåfängt arbete just i det här fallet, där den är så invecklad att jag inte är säker på att författarinnan själv är riktigt med på noterna i slutkapitlet. Tycker man om att lösa hårdknutar, eller rättare sagt, är man road av att se andra göra det, skall man absolut lägga den här boken i paketet. Det är en av *Agatha Christies* bättre.

Ja så var bokpaketet inlagt för den här gången. Det innehåller alltså:

Xavier Herbert: "Capricornia", Fritzes förlag. Guy de Maupassant: "Noveller". Gebers förlag. Paul Morand: "Guy de Mauplissants liv". Natur och Kultur. Agatha Christie: "Liket i biblioteket." Bonniers.

— ★ —

Eldbegängelse på Bali (Forts. fr. sid. 18.)

På eldbegängelseplatsen står en rikt utstyrd och brokigt målrad trätjur, på vars rygg finns en stor öppning. I närheten av denna tjur nedsättes tornet. Unga män klättra upp för bambustegar och hämta ned den döde, och sedan skrider ur den väntade mängden en värdig präst fram till den döde och begjuter honom med heligt vatten. Efter vattengivningen gripes den döde raskt av bärarna och sänkes ned i öppningen på tjurens rygg. I samma ögonblick träda kvinnorna fram till sarkofagen med sina offergåvor under det de samtidigt begjuta den döde med det heliga vattnet. Musik från game-lang-orkestern ledsagar den högtidliga akten. Närr offren äro undanstökade sättes eld på det runt omkring tjuren fastbundna träfnösket. Ljusa lågor stiga mot höjden, förtärande tjuren och dess innehåll.

När lågorna slocknat, träda de anhöriga fram till brandplatsen för att omsorgsfullt samla upp askan. Denna procedur är en förberedande åtgärd till nästa fas i den långa eldbegängelseproceduren.

Kraftiga armar lyfta åter upp tornet och bära det jämte askan ned till havet. Begravningsföljet vandrar långt ut i vattnet, varefter man under jubel och begeistrade utrop om allehanda välgångsönskningar anförtror askan åt det kristallklara vattnet. Nu kan själen befriad stiga upp mot den balinesiska himlen för att kort därpå föryngrad återvända till ett nytt liv på den gudomliga ön.

Dix.

Från förbundsarbetet

(Forts. fr. sid. 8)

granskningsnämnd. På föreningens initiativ har bl. a. motion väckts i landstinget om anställande av en socialkurator för de lungsjuka i länet.

Till ordf. för år 1945 omvaldes hr Sven Lindberg, Skutskär. Till övriga styrelseledamöter omvaldes fröken Karin Dansson, hr Gunnar Andersson och Inge Stenberg, Uppsala, samt Henry Engberg, Skutskär. Nyvalda blevo fröken Ulla Karlsson, Uppsala, och hr David Jansson, Skärplinge. Till ersättare valdes fröken Birgit Eriksson, Uppsala, och hr Petrus Eriksson, Tierp. Revisorer blevo hr Bertil Carlberg och E. Forsström, Uppsala, med hr Erik Zetterberg och E. Törnkvist, Uppsala, som ersättare. Självskrivnen ledamot av styrelsen för föreningen är överläkaren vid centralsanatoriet i Uppsala, docent Erik Hedvall.

Till styrelse för blivande sektioner utsågos för Tierp med omnejd hr Petrus Eriksson, Olle Pettersson och fru Signe Svedell, Tierp; för Söderfors hr Karl Söderholm, Folke Axelsson och fröken Linnéa Lindberg, Söderfors, samt för Örbyhus och Tobo fröknarna Asta Lindkvist och Maja Ljungfeldt samt hr Arne Carlsson.

Mötet leddes av landstingsman David Eklöf, Skutskär, som framförde ett tack till den avgående styrelsen.

Sist förekom ett samkväm, vari bl. a. ingick kaffeservering, musik och filmföreläsning.

KONVALESCENTFÖRENING BILDAD I VÄRNAMO

Värnamoortens Konvalescentförening för tbc-sjuka har bildats vid sammanträde i Värnamo. Den nya föreningen fick en lovande start i det ej mindre än 40-talet personer tecknade sig som medlemmar. Vid mötet uttalades en önskan om en centraldispensär i Värnamo, och styrelsen fick i uppdrag att framledes utreda denna fråga.

På interimstyrelsens vägnar hälsade hr Göte Wiktorsson de närvarande välkomna och berörde med några ord syftet med den tillämnade föreningen. Styrelseledamoten i De Lungsjukas Riksförbund köpman Lennart Åberg, Skövde, talade om De Lungsjukas Riksförbunds organisation, hur en konvalescentförening arbetar och om dess syftemål och de lungsjukas eftervård.

Efter föredraget blev det diskussion, varvid bl. a. hr Svensson och Stav från Jönköping gav några glimtar från arbetet i konvalescentföreningen i Jönköping och dispensärsköterskan, syster Berta talade om behovet och nyttan av en förening.

På förslag beslöt så mötet enhälligt att bilda Värnamoortens konvalescentförening för tbc-sjuka, som per post fått ett 20-tal anmälningar och jämte de närvarande redan vid starten sålunda kunde räkna 40-talet medlemmar. Riksförbundets stadgar antogs i princip och medlemsavgiften fastställdes till 1 kr. Understödande medlem får betala lägst tre kronor per år och förening lägst fem kronor.

Till styrelse valdes: ordförande Göte Wiktorsson, v. ordförande Wilh. Gustavsson, sekr. Ingrid Engström, kassör Arvid Kroon samt dispensärsköterskan Berta Dietmann. Suppleanter blevo Birgit Lindvall, Erik Karlsson, Helga Ottosson, Ragnar Erlandsson och Maj Gustavsson. Till revisorer valdes Hans Hjertberg och Ragnar Johansson med Östen Josefsson och Rut Johansson som suppleanter. Till

föreningens ombud vid De Lungsjukas Riksförbunds årsmöte i Stockholm utsågs Göte Wiktorsson.

I en diskussion framfördes önskemål om en centraldispensär i Värnamo. För närvarande finns det ingen på närmare håll än i Eksjö och Spenshult, vilket innebär betydande ekonomiska uppoffringar för dem som från Värnamoorten skall en eller flera gånger i månaden under flera år besöka dispensären. En centraldispensär i Värnamo med röntgenavdelning, specialutbildad läkare och apparater för gasning är ett mycket stort behov. Styrelsen fick i uppdrag att framledes företa en utredning av frågan.

MEDELPADS LUNGSJUKAS KONVALESCENTFÖRENING

har haft årsmöte.

Styrelse- och revisionsberättelser godkändes och ansvarsfrihet beviljades. Av styrelseberättelsen framgick att föreningen bedrivit ett effektivt arbete under det gångna arbetsåret, och flera för de lungsjuka viktiga frågor hade lösts. Inkomster och utgifter hade under året balanserat på kr. 12,667:91. Arvode till ordförande, sekreteraren, kassören och revisorerna fastställdes. Styrelsen fick följande utseende: hr Bengt Wedin, ordf., Nils Thelin, sekr., Fredrik Ångman, kassör, fröken Ingrid Thorén, Gottfrid Eriksson, Erik Hage, Verner Ek. Till revisorer valdes hr Gustaf Malmqvist och Karl Jönsson. Till ombud till De Lungsjukas Riksförbunds årsmöte valdes fröken Ingrid Thorén med hr Rune Andersson som ersättare.

Beträffande kommande arbetsåret beslöts att övergå till månadsmöten mot tidigare kvartalsmöten. Anslutning till Västernorrlands Lungsjukas Centralförening godkändes. Det privatgeschäft, som bedrivs med tidningar under förebärande att behållningen tillfaller de lungsjuka, vilket emellertid icke är fallet, påtalades, och mötet beslöt att intensifiera försäljningen av Status, vilken representerar de lungsjuka i landet.

Efter årsmötet följde ett trevligt samkväm under kamratlig samvaro.

KALIXBYGDENS KONVALESCENTFÖRENING

har haft sitt första ordinarie möte efter starten under livlig tillslutning av medlemmarna. Vid mötet inröstades inte mindre än 19 nya medlemmar. Försäljning av tidningen "Status" ordnades så att ordf. Karl Jönsson skulle vara huvudkommissionär och denne i sin tur ordnar med försäljningen ute i byarna. Till ombud vid Norrbottens Lungsjukas Centralförenings årsmöte i Luleå valdes hr Karl Jönsson och Tave Lundholm med Torborg Pettersson och Sigurd Sandberg som ersättare. Beslöts att föreningen skulle hålla ordinarie möte minst en gång i månaden. Föreningen har sålunda rönt stort intresse och förståelse bland konvalescenterna i bygden. Ännu finnes ett flertal som inte gått med, men föreningen hoppas på 100-proc. anslutning.

VÄSTMANLANDS LÄNS KONVALESCENTFÖRENING

för lungsjuka har hållit möte å Folkets hus i Västerås. Därvid lämnades rapport över socialvårdskonferensen i Västerås i februari månad, vilken betecknades som mycket lyckad. För att stärka föreningens ekonomi hade tillstånd begärts och erhållits av länsstyrelsen att anordna lotteri på en kolonistuga. Försäljningen av lotter har redan påbörjats. Vid mötet medverkade hr A. Gottrich m. fl. i ett trevligt underhållningsprogram.

Schackspalten

Red. av E. Lundin.

ÅTER INTERNATIONELL TURNERING.

Under påskhelgen har spelats en internationell turnering i Stockholm, anordnad av Stockholms Södra Schacksällskap i anledning av dess 35-årsjubileum. Här deltog Böök, Finland, Laurine, Estland, Vaitonis, Litauen; de båda sistnämnda vistas i Sverige som flyktingar. Sju svenska mästare deltog. Resultatet blev en ny framgång för den framstående finnen, vilken som man minns delade första pris med Folke Ekström i jul- och nyårsturneringen i Stockholm. Även denna gång fick Böök visserligen nöja sig med delad seger — Danielsson lyckades en smula tursamt uppnå samma poäng, trots att han blev slagen av Böök i första rondan. Vi återge här detta parti. Det måste dock erkännas, att svensken gör det hela för lätt för motståndaren; Danielsson brukar i vanliga fall vara svår att besegra, här gör han sig dock skyldig till en felbedömning av spelöppningen och blir utsatt för ett starkt angrepp.

E. Böök

1. e2—e4
2. d2—d4
3. Sb1—d2
4. e4×d5
5. Lf1—b5†
6. Sg1—f3

G. Danielsson

- e7—e6
- d7—d5
- c7—c5
- e6×d5
- Sb8—c6
- Dd8—e7†?

Den härmed planerade långa rockaden ger vart redan från början ett utsiktslöst spel. Han får dålig utveckling och en mycket sårbar kungsställning. Inte så oävet är däremot 6.—, e4.

7. Lb5—e2
8. 0—0
9. d4×c5
10. c2—c3
11. Sd2—b3
12. Sb3—d4

- Lc8—f5
- 0—0—0
- De7×c5
- Sg8—f6
- Dc5—d6
- Lf5—d7

13. Lc1—e3
14. Sd4×c6
15. b2—b4
16. Le3—d4
17. a2—a4
18. Tf1—e1
19. h2—h3

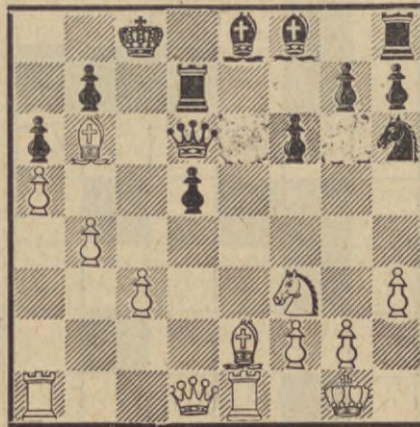
- a7—a6
- Ld7×c6
- Sf6—g4
- f7—f6
- Lc6—e8
- Le8—g6
- Sg4—h6

Ej 19.—, Se5 för 20. S×e5, f×e5, 21. L×e5.

20. a4—a5 Lg6—e8
Nu förlorar svart kvalitet. Ställningen var emellertid redan fallfärdig.

21. Ld4—b6 Td8—d7

Ställning efter 21.—, Td8—d7.

22. Le2—b5!
23. Lb5×d7†
24. Sb3—d4
25. b4—b5
26. a5—a6
27. Ta1×a6
28. Dd1—a1
29. Te1—d1

- Le8—g6
- Dd6×d7
- Lf8—d6
- a6×b5
- b7×a6
- Dd7—b7
- Th8—e8
- Lg6—d3

På 30. T×d3 hade svart tänkt sig D×a6 och ej sett att vit slår tillbaka med schack. Men partiet var ju även utom denna lapsus klart för uppgivning.

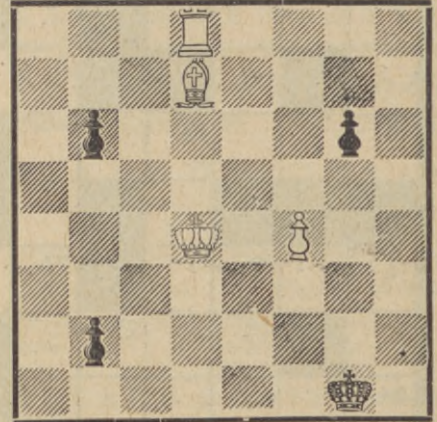
30. Td1×d3 Uppgivet.

Englad nyket! VI-TA-MALT

den goda drycken med chokladsmak (gott som är nyttigt för barn och vuxna) finnes nu åter på alla apotek, 1/4 burk 2: 37, 1/2 b. 4: 74, 1/1 b. 7: 64.

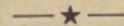
STUDIE.

Av H. Rinck.

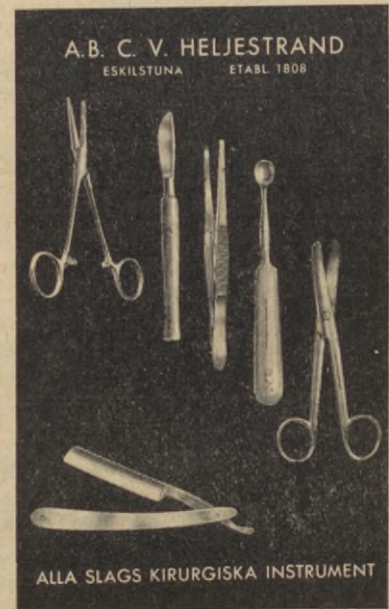
Vit drar och gör remi.

Lösning. Studie av O. Dehler: 1. T×d7†, D×d7 2. b×c6†, D×c6 3. Kh4!

Saga

Det var en gång en liten gosse, som var så upplyst, att han vägrade tro, att det fanns storkar på Skansen.

Är ni finnick och grå i huden? Förtrivla ej!

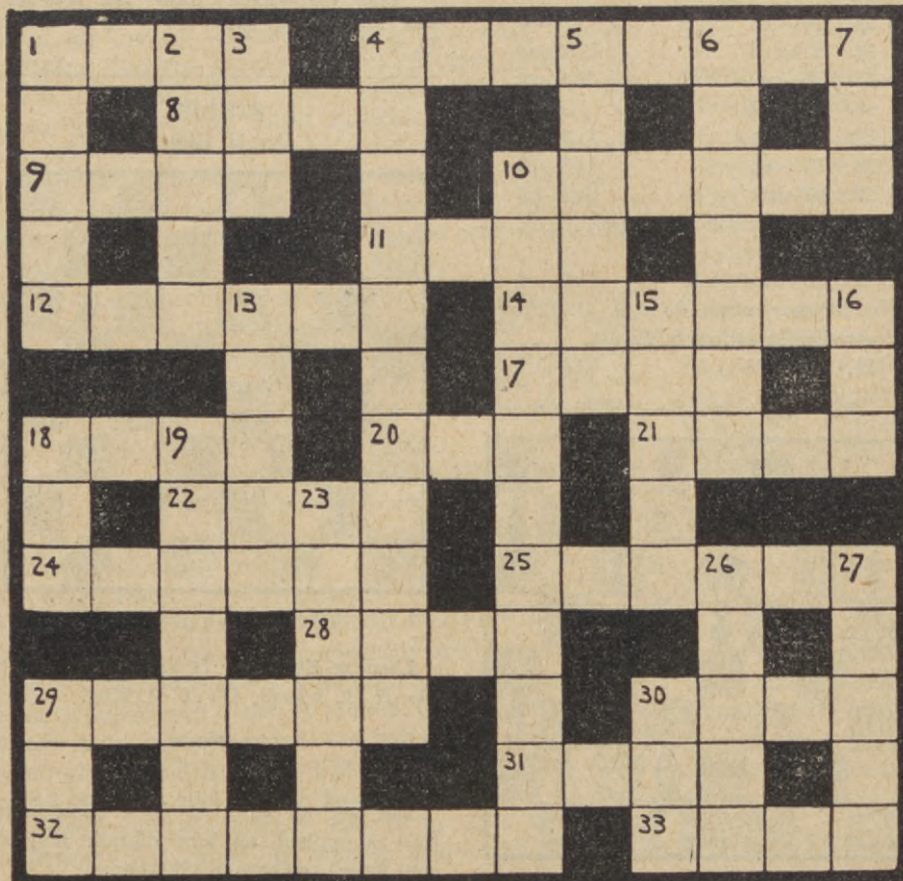
Sebusan svavelcrème hjälper — ofta på en enda natt — mot svampor och oren hud. — Gör huden ljus, ren o. torr. (Pris kr. 2:— pr tub.) Sebusan Natt- och dagcrème läker... sammandrager... bleker... och förfinar hyn. (Kr. 1:— pr tub.) Det bästa puderunderlaget är Sebusan dagcrème. Hos apotek och färghandlare samt övriga affärer i branschen eller direkt från

SEBUSAN-FABRIKEN, Stockholm 6.

SEBUSAN håller vad annonsen lovar!

KORSORD NR 5

VÅGRÄTA ORD.

1. Pinocchio. (4)
4. På segelbåt och fotbollsplan och säger en entusiastisk vän av den svenska gymnastiken. (8)
8. Han undrar nog vad som är meningen med mineringen. (4)
9. "Lys, du vårens väna fackla, medan hundra humlor vackla rusiga i dina hängen, surrande en hög revelj!" (4)
(Jarl Hemmer)
10. Luktat illa från bladen i dessa dagar. (6)
11. Krokryggig här träder du in, ty låg är den lantliga dörren. (4)
12. Tycker den radikale, att samhället är. (6)
14. Den är ofta röd, när den är som grönast. (6)
17. Kan goja men ska man inte goja. (4)
18. Alla tiders leksak. (4)
20. Den vandrande juden. (3)
21. Moselvinet får inte vara för —. (4)
22. Propagerade en viss professor Jaeger för. (4)
24. Ett land som hägrade. (6)

25. Får Systemet när tiden är inne. (6)
28. Justerad spelare måste det. (4)
29. En uteslutande kulinarisk bastard. (6)
30. Ont i magen. (4)
31. Har Churchill, men däremot inte unge Peter av Jugoslavien. (4)
32. Kan sprit såväl som förskingrare. (8)
33. "Jungfrun satt i tornet, på sländan hon spann, då in över tröskelen den leda lindorm —." (4)
(Anna M. Roos)

LODRÄTA ORD.

1. Ord som för tanken på en sagolik inkomst. (5)
2. Ha fiskarna fått. (5)
3. Ovänner emellan. (3)
4. Kosing för en dag. (11)
5. Ha de norska husmödrarna minsann hunnit få efter år av ockupation. (6)
6. "Gör så . . ." (7)
7. Hör till Portugal och är Olagus ögon, ty han sir bra. (3)
10. När Eldkvarn brann. (11)
13. I sitt tal röjer hon sitt ursprung. (5)

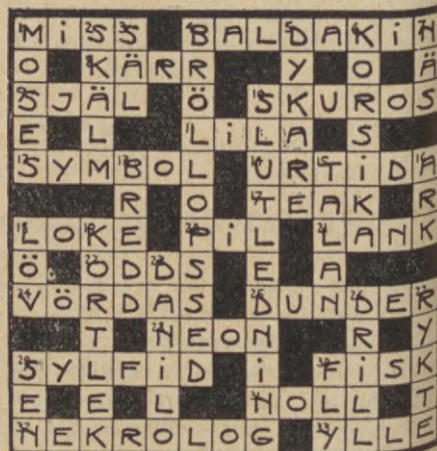
15. Kompletteras av en magister. (5)
16. Ha det bör man, annars dör man. (3)
18. En god vän som kanske är bunden. (3)
19. Har mången stackars neger blivit i Amerika. (7)
23. På sin tid bunden hos Norstedts. (6)
26. Göra skvallerkärningarna i bondstugorna, snobbarna ha sin i sta'n. (5)
27. Ett hänge i Asiens öra. (5)
29. Vet man ju att gengas kan. (3)
30. I helgat rum och lagård skum. (3)

LÖSNINGAR

till korsord nr 5 skola vara oss tillhanda senast den 15 juni. Två pris utdelas på resp. 10 och 5 kr. Lösning i julinumret.

På förekommen anledning påpekas att varje tävlingskuvert får innehålla endast en lösning liksom att varje tävlingsdeltagare givetvis inte äger rätt att insända mer än ett tävlingskuvert. Glöm ej att märka kuvertet "Korsord nr 5".

Lösning till korsord nr 3.

Första pris, 10 kr., gick till Göran Gillberg, Solgat, 25, Solna, andra pris, 5 kr., till fru Karin Vretblad, Valhallaväg, 134, Stockholm.

A. Wallgren:

FÖREBYGGANDE HÄLSOVÅRD

för moder och barn

"En utmärkt välskriven bok"
A. B.

GEBERS

2:a uppl.

9:-

STOCKHOLM

ROSAS BAGERI

Ekhagsv 6 Tel. 31 13 02 Frescati
REKOMMENDERAS

HELLSTRÖMS TOBAKSHANDEL

Sveavägen 135
Tel. 33 63 34

REKOMMENDERAS

BARNKLÄDERSYS

Mosebacketorg 4, ing. Hökensg. 11
Tel. 42 80 67.

Gör ett besök i

Kärnhagens Sybehörsaffär
vid Enskedefältets hållplats
och Årsta.

Telefon 49 76 60 — 49 49 28

VARFÖR HANDLA I STAN?

när Ni har TRIKACENTRALEN nära
och bra. Vi för stor sortering av: Sybe-
hör, Strumpor, Herr-, dam- och o. barn-
underkläder. Även sömnad emottages.
Boråsv. 1, Hammarbyhöjden. 44 28 42.

ENGSTRÖMS

Förgyllda PENDYLER såväl
antika som nya

GULD - UR - HEDERSPRESENTER
10 Hamngatan 10

Tel.: 10 91 37, 20 26 00 STOCKHOLM

SÖDERMALMS SLAKTERI AB

Kött- & Charkuteriaffär
Fabrik och kontor: Horns-
gat. 66 B. Tel. Väx. 23 02 50
Försäljningslokaler: LÅNGHOLMSGAT.
12-14, HORNSGAT. 66 B. Tel. 23 02 50.

**Försäkringsbolaget
WINTERTHUR**

Svenska Direktionen
STOCKHOLM

Vackra ENRUMSMÖBLER i ek och björk
Kompletteringsmöbler, Mattor, Sängklä-
der, Gardiner, Armatur m. m.
CONRAD ÅHLBERG
7 Bryggaregatan Telefon 23 04 75
BILLIGA PRISER - KREDIT ORDNAS

R. Ericssons Blomsterhandel Efttr.
Inneh.: SVEN ÖHRN
Hornsgatan 146 B Tel. 43 10 18
Färska blommor dagligen. Snittblommor.
Krukväxter, Kransar, Buketter och
Kistdekorationer utf. omsorgsfullt.
Polism. 10 % rab.

Läppstift med penicillin — hjälper dock
ej mot tbc!

Penicillin skall efter kriget användas i
läppstift, tandkräm, raktvål etc. likaväl
som i tabletter och munvatten etc. för att
förebygga infektioner, berättar upptäcka-
ren professor Alexander Fleming, med-
delas från London. F. n. står penicillin
endast i mycket begränsad utsträckning
till förfogande för civilt bruk, men dess
användning inom försvaret öppnar stora
perspektiv. Det kommer dock att ta åra-
tal innan penicillinets fulla värde utfors-
kats.

Professor Fleming underströk särskilt
dess botande verkan på veneriska m. fl.
infektionssjukdomar. Däremot nämnde
han ledgångsreumatism och tuberkulos
som exempel på sjukdomar som penicil-
lin inte botar. Brittiska imperiets organi-
sation för kräfts sjukdomarnas bekämpan-
de rapporterar i sin årsberättelse, att nya
framgångar vunnits.

Detta gäller särskilt kräfta i prostata-
körteln, där värdet av en ny behandlings-
metod fullständigt bekräftats. Avgjorda
framsteg har även gjorts för förebyggan-
de av kräfta. Beträffande frågan om kräf-
tans absoluta botande framhålles, att man
kan motse framtiden med ökat förtro-
ende.

— Vem var det du stötte ihop med?
— Ingen aning om det. Jag känner inte
honom och har inte mig.
— Hur kunde han då ropa "idiot"?

*

STOCKHOLM

ATELJÉ BOGSTEDT

Katarina Bangata 25
Telefon 40 06 64

REKOMMENDERAS

KONDITIONERIET

Tegnérsgatan 11 - Telefon 11 66 29
Gott kaffe. Hembakat bröd. Goda smör-
gäsar. - Kup.-fritt bröd. - NY REGIM.

BERGMARK & SÖDERMAN
Herr & Damskrädderi

Barn o. Damkläder. Reparationer.
Hantverkaregatan 36 - Tel. 53 83 19

GYNNA ANNONSÖRERNA!

STOCKHOLM

TRIKÅ AFFÄREN

SOFIA RUCKMAN

40 19 23 Götgatan 73 40 19 23

**GERTRUD ANDERSSONS
MATVARUAFFÄR**

Heleneborgsgatan 4
Telefon 41 34 29

REKOMMENDERAS

PALLUS KONDITIONERI

Västerlånggatan 68 Tel. 20 05 29

REKOMMENDERAS

G. LARSSONS

FRUKT- och BLOMSTERAFFÄR
Bildhuggarevägen 17 Telefon 49 56 83

Förstklassiga BLOMMOR till fördelakti-
gaste priser - Konfektyrer - Konserver.

HOTELL DANIELSON

Vallingatan 31 (vid Norra Bantorget)

REKOMMENDERAS

Beställningstelefon 11 10 76.

VARUBELÄNINGEN
K.-E. ELOWSON.

Blekingegatan 28 Telefon 43 47 39
Obligationer - Guld - Silver - Smycken
m. m. belånas.

FÖRSÄLJNING av förfallna varor.

BOKHYLLOR, RADIOBORD

samt alla slags snickeriarbeten ut-
förs förstklassigt till låga priser.

BJÖRKLUNDS Snickeriverkstad
Baggensg. 17 - Stockholm - Tel. 21 15 83

JOSEFSSONS BILVERKSTAD

Folkungagatan 136 Tel. 41 75 52
Utför alla inom branschen förekomman-
de reparationer. - Gengasmonteringar.
Ändringar och justeringar för drift på
flytande bränsle.

KUNGSHAMNS FISK

H. Malmgren.
Hedingatan 15 Tel. 62 00 78

REKOMMENDERAS

**CRESCENT och HERMES cyklar
REPARATIONSVERKSTAD**

H. LILJEGREN - Velocipedaffär
Tranbergsv. 46, Traneberg - Tel. 25 05 17

Landets största urval i
RESEFFEKTER o. DAMVÄSKOR

finner Ni hos

VÄSKAN • Kungsgatan 23
Filialet: Norrmalmstorg 1 - Götgat. 23

STOCKHOLM**NANNY NILSSON***Tobakshandel*

Bäckvägen 98 Tel. 45 30 04

MIDSOMMARKRANSEN**N. SÖDERLINDS EFTR.**

(K. Berglund)

Mjöl- & Speceriaffär

Stenborgsvägen 4 Tel. 46 09 93

**Kemisk Tvätt och Färgning,
Ändring, Renovering, Konststopning****ENSKEDE KLÄDPRESS**

Ring så hämta vi. Telefon 49 28 08

WEDMANS LIVSMEDEL

Årsta skog. Liljeholmen

Telefon 45 11 53

REKOMMENDERAS**CHR. ERICSON SNICKERI**

Brännkyrkag. 131. Tel. 408527, bost. 380548

**Byggnadssnickierier, Butiksinredningar
m. m. reparationer i fastigheter utföres.****JUTELUMP**Säckar och juteväv köpes. Fördämnings-
mattor, cisterner, sand- och torkgaltar
säljas. **Koksgrytor, Järnbalkar och Plåt.****A. JÖNSSON & C:o**Timmermansgat. 47 - Stockholm
Tel. 43 03 59, 43 63 83**CLAES JULANDER****HERR- & DAMEKIPERING**

Hantverkargatan 32 — Tel. 50 55 17

Sveavägen 66 — Tel. 21 28 71

Södermannagatan 30 — Tel. 40 82 63

Stockholm — Specialitet: Arbetskläder

Medlemskap i statsunderstödd

SJUKKASSAär en ekonomisk tillgång, som Ni ej
kan undvara. Skydda Eder själv och
Edra barn genom inträde i ortens**ERKÄNDA SJUKKASSA.****ÖSTRA SVERIGES****ERKÄNDA CFNTRALSJUKKASSA**

Sveavägen 61 — Stockholm

Tel. 23 09 85

HÄGERSTENS Handelsträdgård

I. Lindmark

Mälarhöjden Tel. 46 07 08

REKOMMENDERAS**LEFFS SKOMAKERI**

Nockebytg 5 Tel. 25 51 26

Nockeby

REKOMMENDERAS**GRANNLÄNDERNA****Många lungsjuka bland Finlands
krigsinvalider.**

Över 30 000 finska soldater och officerare — mer än tre gånger så många som i vinterkriget — ha blivit invalider under detta sista krig. Av dem äro 4 000 medicinska och lika många tuberkulösa fall, medan de övriga cirka 22 000 höra till kategorien kirurgiska invalider. Med god vård beräknas dock 20 procent bli fullt arbetsföra. Den svenska delegation, som inbjudits av Finlands Folkhjälp till några dagars besök i vårt östra grannland, fick bl. a. också en inblick i invalidvården, som bedrivs under finska röda korsets ledning.

Finlands tolv interkommunala destriktssanatorier ha numera uteslutande militära patienter. Ett av dessa, Egentliga Finlands sanatorium beläget på en skogsklädd höjd i Paimio, hade vi tillfälle att gå igenom i samband med besöket hos de evakuerade i trakten, skriver TT:s utsände. På detta hypermoderna sjukhus, som in i minsta detalj ritats av den världsberömde arkitekten Alvar Aalto, vårdas 500 mer eller mindre svårt lungsjuka frontmän, av vilka ett mindre antal även för framtiden förblir tuberkulösa invalider. För långpatienterna på sanatoriet är det väl söjt med allehanda tidsfördriv och förströelse, medan de nästan friska dagligen kunna ägna några timmar åt att lära sig ett yrke. Undervisningen i jordbruk och motorlära intresserar mest, men många passa också på att lära språk. I fredstid tar sanatoriet emot 200 patienter. Sedan månader tillbaka vänta mer än 200 lungsjuka kvinnor på att den militära rekvisitionen av sanatoriet skall hävas.

STOCKHOLM**MARGARETA LEJONTAND
TVÄTT- o. MANGELAFFÄR**

Essingebrog. 4, L:a Essingen. Tel. 53 61 83

Utför herrtvätt, familjetvätt o. mangling.

Förstklassigt arbete**BETALD ANNONSPLATS****STOCKHOLMS
OMGIVNINGAR**

Handla i Runmarö hos

E. A. JONSSON

Speceri- & Diversehandel

Södersunda Telefon Runmarö 1.

RÄBYHANDEL

Gösta Eriksson

Tel. Håtuna 13. Pa. Bro.

REKOMMENDERAS**C. G. H. JOHNSON**

Speceri- & Diversehandel

SKÄGGA

Tel. Skägga 90.

ISIDOR BERGS EFTR.

Speceri- & Diversehandel

Tel. Kårsta 75

REKOMMENDERAS**HARRY BYRSTRÖMS**

Speceri- & Diversehandel

Styrsvik Tel. Runmarö 20

REKOMMENDERAS**YNGVE SVENSSONS**

DIVERSHANDEL

Sollenkroka Växelstation

REKOMMENDERAS**TURE WISTEDT**

Speceri- & Diversehandel

Linanäs

Tel. Linanäs 20

JOHN ÖSTERMAN

Speceri- & Diversehandel

Telefon Djurhamn 1 och 41

Rekommenderas**MARIA ENGSTRÖMS**

Speceri- & Diversehandel

Norra Lagnö Telefon Lagnö 5

REKOMMENDERAS

Elektr. Installatör

CARLA WESTH

Bollstanäs, tel. Bollstanäs 63

ERIK JANSSONS Speceriaffär

Fridensberg, Närtuna. Tel. 7.

REKOMMENDERAS

STOCKHOLMS OMGIVNINGAR

A. Widegrens Eftr. Speceriaffär
Frösunda
Rekommenderas
Tel. Frösunda 5

A. E. WESTINS
BIL- & MEKANISKA VERKSTAD
Närlanda — Postadress Ekerö
Telefon Träkvista 43

Frukträd, Rosor och Perennväxter.
Blomplantor samt krukväxter till balkong och grupplanteringar.

DANVIKSHEMS TRÄDGÅRD
Henriksdal - Tel. 42 50 48

SOLSIDANS HEMBAGERI

F. Nilsson

Värgårdavägen 2
Saltsjöbaden - Telefon 240

REKOMMENDERAS

Handla hos

CARL JOHANNESSENS
Diversehandel

Rydbo. Tel. Svinningeudd 62 o. 99

Gör ett besök hos **MÖBELNYTT**
vid Sundbybergsgården
där finner Ni säkert det Ni söker
till billigast priser.

Tel. 28 40 65 - Tulegatan 2, Sundbyberg.

FIRMA E. BOSTRÖM

Livsmedel - Manufaktur - Porslin
Järn - Koks m. m.

Telefon Uppl. Väsby 138

GÖSTA KARLSSONS ÅKERI

Erikslund, Vallentuna

utför alla slags TRANSPORTER. Uppköper rivningsved. Ring Vallentuna 69.

EMIL ERIKSSONS

ÅKERI & BILSTATION

Ring tel. Åkersberga 87 eller 227

LARSSONS SPECERIAFFÄR

Stopväg. 75. Tel. 25 88 68. Åkeslund

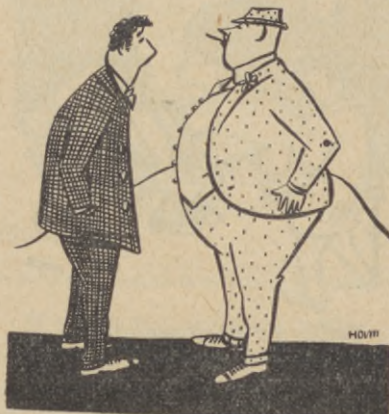
Prima varor — Låga priser.

REKOMMENDERAS

GUNNAR GUSTAFSSONS
ÅKERI & BILSTATION

Rekommenderas

Telefon Åkersberga 47

— Är du aldrig tillsammans med Cissi nu för tiden?

— Nej, hon har ett sånt obehagligt skratt.

— Det har jag inte märkt.

— Då skulle du ha hört henne, när jag frågade om hon ville gifta sig med mig.

*

En gammal lejonjägare.

kaptén Victor Friesleben, har efter sin ungdoms äventyr bland högvilt hamnat i Toftbjerg på Jylland som biodlare.

— Det är inte svårt att skjuta ett lejon, försäkrar kaptén Friesleben. Men kanske beror det mycket på att man är absolut tvungen att träffa med första skottet. Ett sårat lejon bör man helst ha på ganska stort avstånd. Det är särskilt honlejonen som kan vara farliga. Hanarna gå på jakt efter födan, men visar inte mycket mod; det är nästan som bland människorna.

— Saknar ni inte lejonjakten? frågade intervjuaren.

— Jag har mina bin, svarade kapténen — de är kanske inte fullt så farliga men förbaskat mycket modigare!

STOCKHOLMS OMGIVNINGAR

Karl Einar Fransson

Aukt. elektrisk installatör

INGARÖ Tel. Grisslinge 16

VID BEHOV AV

Lastbilstransporter, alla slag, samt
Personbil anlita då

A. W. ANDERSSONS ÅKERI AB
Tel. Hemmestavik 108 - För personbil
Hemmestavik 131 och Gustafsbergs Bil-
station. Tel. Gustafsberg 39

**STORÄNGENS MJÖLK &
LIVSMEDELSAFFÄR**

Krokv. 1 Tel. 16 01 22 Storängen
REKOMMENDERAS

STOCKHOLMS OMGIVNINGAR

Åkersberga Elektriska Byrå

Inneh. M. Jakobsson. Ansvarig installatör.
Telefon Åkersberga 61

Installationer o. reparationer. Försäljer
Lampor, Armaturer, Värmeapparater,
Motorer, Radioapparater, Rep. Damm-
sugare o. Elektr. Strykjärn samt
Värmeapparater.

Oscar Sjöbergs

Speceri- & Diversehandel

VARGVIK Tel. Ornö 14

LAGERBLADS MEJERIAFFÄR

Sturegatan 32 Tel. 28 09 78

SUNDBYBERG

REKOMMENDERAS

HARRY KAUFELDTS
Speceri- & Diverseaffär

REKOMMENDERAS

Stäketväg. 2 - Rotebro - Tel. 59

Sundbybergs GULDSMEDSAFFÄR

Torget. Tel. 28 14 24

Guld, Silver, Nysilver, Tenn, Förlov-
nings- och Vigseleringar. Reparationer.
Förgyllning, Försilvring fort väl o. billigt.

STEN LARSSON

Speceri- & Diversehandel

Fjällsta, Märsta. Tel. 8. Postg. 266258

REKOMMENDERAS

Nilssons Metallfabrik

LÄNNERSTA

Telefon 15 12 49

DUVBO FISKAFFÄR

Karlavägen 25 Duvbo Tel. 28 23 42

Fisk, Fukt, Rotfrukter och Grönsaker.
Dagligen färska varor till dagspriser.

Märsta Bilstation

J. Lundmark

Ring Märsta 31

WERNER ÖSTERMANS
DIVERSEAFFÄR

Tel. Björnhuvud 23. Boda. Östanå.

REKOMMENDERAS

BETALD ANNONSPLATS

BODEN

Rüdens Herrekipering

Spec.: STILKLÄDER

BODEN

Tel. 20 65

KRÄNGLAR EDER RADIO?

VÄND EDER DÅ TILL OSS!
Alla ledande märken alltid på lager. Fullständig radioservice. — Gamla apparater tagas i utbyte. Gösta Johanssons Radioaffär Drottninggat. 8 Boden Tel. 24 89

NYA HEMBAGERIET

BODEN

Kungsgatan 19 Rikstelefon 414

Färskt välsmakande kaffebröd
Konfekt och Karameller

BRÖDERNA HEDMAN

(BODENS AUTOSERVICE)

Rörviksgatan

Tel. 25 25

Snabbt och välgjort arbete till kundernas belåtenhet

JEAN FORSBERGS

FRISÉRSALONG

Bankhuset BODEN Tel. 21 41

Herr-, Dam- & Barnklipping

HEDENBRONS KAFÉ

rekommenderas vid utflykter och promenader

Gott kaffe — Hembakat bröd

Telefon 23 57 — BODEN

BOLLNÄS MED OMNEJD

BOLLNÄS ELEKTRISKA BYRÅ

E. HAMMARLUND

Telefon 104 54

INSTALLATIONSBYRÅ

REPARATIONSVERKSTAD

BORÅS

BORÅS EXPORTAFFÄR

Köpare till

Järn- o. Metallsrot samt Textilavfall

Kräkeredsvägen 6 — Telefon 156 20

— BORÅS —

GYNNA ANNONSÖRERNA!

— Varför ser du så arg ut?
— Jo — kan du tänka dig en så'n fräckhet. Jag skickade in en fråga till en tidning: "Varför blundar flickorna, när man kysser dem?" och vet du vad dom svarade. mig — "Skicka oss ert fotografi."

*

Jöran sticker in huvudet genom köksdörren och frågar:

— Lisa, när blir det lunch?

— Strax.

Om en stund sticker han in huvudet och frågar igen:

— Säg Lisa, när blir det lunch?

— Jag har ju sagt att det är strax färdigt.

Jöran kommer likafullt igen för tredje gången:

— Lisa, när är det lunch?

— Om en stund, Jöran lille. Spring nu inte här längre och stör mig.

Jöran går men sticker in huvudet igen och frågar syrligt:

— Två straxar och en stund, hur länge är det?

GÄVLE

A.-B. NORRLANDSRÖR

Värme-, Vatten-, Avlopps- och Sanitetsanläggningar

GÄVLE

Telefoner: 24 82 — 40 95

C. NORDSTRÖMS

Begravningsbyrå

Emottager beställningar å allt, som tillhör branschen (även vid eldbegängelse). Alla sorters KISTOR o. SVEPNINGAR alltid på lager. OBS! Fri transport

Skickliga sveperskor. Tel. 536 Gefle

J. HEDMANS LITOGRAFISKA TRYCKERI

Efr. LISA KRUSE

Spec.: Reklam-, Emballagetryck m. m. Box 690 A — GÄVLE 1 — Tel. 28 92

GÄVLE

Värme-, vatten- och avloppsledningar

Davoust Rörledningsaffär A.B.

TELEFON 11 73, 36 73

GÄVLE

Firman etabl. 1899

GEFLE METALLGJUTERI

Sven G. Dahlqvist

Sikviksgatan 2 — Gefle — Telefon 44 99

Utför metallgjutgods i alla rödgodslegeringar, i styckevikter upp till 600 kg. — Lagerbussningar alltid i lager.

BEGÄR OFFERT.

NYBYGGNADER, OMBYGGNADER och husbyggnadsreparationer utföras förmånligt

PRAKTISKA BYGGNADS AB

Drottninggat. 56

Tel. 29 68, 39 69

Infordra kostnadsförslag

GÖTEBORG

BETALD ANNONSPLATS

HÄLSINGBORG

När Ni besöker Hälsingborg

intag Edra måltider i

LINDKVISTS MATSALAR

Trädgårdsgat. 7. Tel. 102 02

TH. NILSSONS BILVERKSTAD

Tel. 151 95 - 151 21 Hälsingborg

Allt inom branschen

ÅKES FISKAFFÄR

Inneh. Carl-Åke Jönsson

Planteringsv. 79 TEL. 175 70 ankn. bost.

Färsk fisk och sill i parti och minut från egna fiskebåtar

ALBERT HEDSTRÖMS EFTR.

Kungl. Hofblomsterhandel

S. Storgatan 3 - Tel. 102 92, 145 92

Hälsingborg

Blomsterförmedling

GYNNA ANNONSÖRERNA!

HÄLSINGBORG**A. K. PETERSENS EFTR.**

(A. Olofsson)

S. Storgatan 43. Tel. 125 03

BETALD ANNONSPLATS

KALMARMontering av gengasaggregat
Förstklassiga bilreparationer**A.B. Sievert & Fornander**

KALMAR. Telefoner: 7, 215, 1515

KIRUNA**ALLT** för det moderna hemmets
MÖBLERING

köpes till förmånliga priser i

Löfgrens Möblering — Sven Lindgren
Telefon 424 — KIRUNA**Martinssons BAGERI**rekommenderar sina tillverkningar
av Franska, Limpor och Skorpor
samt grovt bröd.

Köpmangat. 9 B — Tel. 597

ÖSTLUNDS**SPECERI- & MATVARUAFFÄR**

Hj. Lundbomsvägen 72 — Telefon 333

Dagligen färskt KÖTT o. FLÄSK.

Prima Charkuterivaror, Specier,

Konserver, Delikatesser m. m.

— KORTVARUAVDELNING —

MAGDA JOHANSSONS BAGERI

Laestadiusgat. 9 B

Tel. KIRUNA 192

ALLTID GOTT BRÖD!

ALLTID FÄRSKA BAKVERK

CONDITORI BRÄNDA TOMTEN

(PAUL LAVÉN)

Tel. 109

TARTOR — EFTERRÄTTER

GYNNA ANNONSÖRERNA!

**KRAMFORS MED
OMNEJD**

Kaka söker maka.

Dock ej alltid:

Höglunds kaka är makalös!

HÖGLUNDS BAGERI
NYLAND.På alla högtidsdagar är
en tårta från**LÜBECKS**

KRAMFORS

välkommen.

Tel. 231

KRISTIANSTAD

BETALD ANNONSPLATS

**KRYLBO MED
OMNEJD****KONSUM**ger ekonomisk frihet tack vare kontant
handel. Goda varor till låga priser. Rätt-
vis fördelning av överskottet till medlem-
marna. Medbestämmanderätt i företags
angelägenheter enligt principen: en med-
lem — en röst. KONSUM, Fors Tel. 30048.**BRUNNSBORNINGAR**i berg och jord utföras med moderna
brunnsborrningsmaskiner av vana
borrare. — Infordra kostnadsförslag.**ASLUNDS RÖRFIRMA**
KRYLBO — TEL. 1115.**LINKÖPING****MARTIN ANDERSSONS****BLOMSTERHANDEL**

S:t Larsgatan 31. Telefon 207 69

STANGEBRO CYKELVERKSTAD

Drottninggatan 12

Telefon 277 59

Vasabryggeriets Svagdricka

Rekommenderas

VASABRYGGERIET

Sveavägen 6

Tel. 241 58

BETALD ANNONSPLATS

LJUSDAL**Edeforsens
Kraftaktiebolag**

Tel. 1182

Tel. 1182

Förstklassigt lager av: Elektrisk arma-
tur, elektriska kokapparater och stryk-
järn, elektriska kylskåp

Billiga priser!

Gör förfrågningar!

LULEÅ**Norrbottnens
Slakteriförening****u. p. a.**

BERGVIKEN

LULEÅ

LULEÅ KEMISKA TVÄTT

Smedjegatan 24

Telefon 1466

LULEÅ

KEMISK TVÄTT — ANGPRESSNING

Ring Ni, så hämta vi!

BRUNNSBORNINGAR

utföres av

BORRFÖRMAN H. BJURSTEN

Box 524 - Luleå - Tel. 3191

MALMÖ

Bliv medlem i

SOLIDAR

och

MJÖLKCENTRALEN**TEATERKAFÉET****PILDAMMARNAS**

REKOMMENDERAS

OLGA HELLQVIST**MARMOR, KALKSTEN
och GRANIT****INGENJÖRSFIRMAN H. SVENSSON**

— Villa Daisy, Mariedalsvägen —

MALMÖ

Telefon 153 80

MOTALA**KANAL-KAFÉETS Bageri & Kafé**

Fru Judith Wilhelmsson

Platensgatan 15 Tel. 277

REKOMMENDERAS

MOTALA**LILLA HEMBAGERIET**

Poppelgat. 4 - Tel. 726

Rek. sina tillverkningar av
gott kaffebröd och matbröd**BIRGERS KONDITORI**

Kungsg. 14 MOTALA Tel. 15 25

Rekommenderar sina förstklassiga
tillverkningar.**AXMAN & Co, Kungsgatan 18**

Tel. 2086 • Rekommenderas

Stor sortering av Fotoramar, Speglar,
Tavlor och Prydnadssaker. Inramningar.**Gustaf Andersson****MALARE**

Tel. 253 MOTALA Tel. 710

• Nybyggnader - Reparationer •

Det är ett faktum att man trivs i en
STILFULL HATT**ALICE MODESALONG**

Busscentralen Telefon 17 28

har många chica modeller att erbjuda Eder

BETALD ANNONSPLATS

OSKARSHAMN**ALMQVISTS EFTR.**

Järn-, Sport- & Bosättningsaffär

— OSKARSHAMN —

REKOMMENDERAS

Tel. 229 - 257

SKELLEFTEA

med omnejd

BETALD ANNONSPLATS

**SOLLEFTEA MED
OMNEJD****E. SÖDERSTRÖMS
SNICKERIFABRIK**

Edsbordet — Tel. 24

SUNDSVALL

med omnejd

Järnkonstruktioner och smiden

för hus och fabriksbyggnader

Andersson & Nilssons Smidesverkstad

Telefoner 47 57, 47 67 — SUNDSVALL

VÅRA BUTIKER i Nyland, Sandslån,
Viksbäcken, Prästmon, Rossö, Lo, Ma-
rieberg, Nyhamn, Lockne, Kungsgården,
Nässom, Hammar och Styrnäsgården
till konsumenternas tjänst.

Konsumtionsföreningen Nyland m. o.

NORRLANDS TRAVSÄLLSKAPavhåller å Bergsäckers Travbana Sunds-
vall, travtävlingar c:a 30 söndagar under

Mars—Oktober 1945. Totalisator,

Restauranter, Högtalarmusik.

Tel.: Kontoret 42 70 — Bannmäst. 53 30.

SÖDERHAMN**Efterfråga alltid****Rydéns BÄSTA BRÖD**

Brödet med den verkliga rågsmaken

UMEA**BÄCKMANS DAMFRISERING**

REKOMMENDERAS

Allt inom branschen utföres förstklassigt
och billigt.

Ersmarksgatan 9 HAGA Tel. 27 17

**Västerbottens Läns
Hemslöjd**

MATTOR, GARDINER, MÖBELTYGER

HERMANSSONS MÖBELAFFÄR

Möbler, mattor och gardiner.

Telefon 183 Storgatan 36

GYNNA ANNONSÖRERNA!

UPPSALA

BETALD ANNONSPLATS!

ÖRNSKÖLD SVIK
med omnejd**Dr. Gustaf Lindström**

Lasarettet

Örnsköldsvik

**Ring
1096**så avhämta vi lump,
skrot, stickylle, metal-
ler, tomglas m. m.**JOHANSSONS
SKROTAFFÄR**

Bostad anknötn.

Vid Träsliperiet

J. OLSSONS SKOFABRIK
JÄRVED — Telefon 400 22Försäljer i parti: Skodon, Handskar
och Sockor av egna tillverkningar.**ÖSTERSUND****KEM. TVÄTT o. FÄRGNING**
utföres med moderna maskiner
Garanteras lukt och krympfritt
Pressningar snabbt och billigt**LASSES KEMISKA TVÄTT**
Storgat. 45 ÖSTERSUND Tel. 26 57**FÄRSKA****GRÖNSAKER, BLOMMOR
& PLANTOR****FRITZHEMS TRÄDGÅRD**

T o r g e t ÖSTERSUND Tel. 20 67

GUSTAF III:s CAFÉ
Kyrkogatan 66 ÖSTERSUNDGott kaffe - Te - Choklad - Gott bröd
Läskedrycker - Smörgåsar - Mjök m.
m. - Kaffe m. m. utbäres.

Beställningar kan göras per tel. 853

Byggmästare JOHAN ERIKSSON
ÖSTERSUND

Bergsgatan 45 — Telefon 25 63

Utför nybyggnader och reparationer
— INFORDRA OFFERT